SHERWOOD BEERY

MUSIC-HALL
O
L'ULTIM AMOR DE
MARION

TRADUCCIÓ DE

LLUIS CAPDEVILA

Preu: 75 cèntims

7544

SCHERWOOD - BEERY

MUSIC - HALL O L'ULTIM AMOR DE MARION

ESCENES DE LA MALA VIDA A NOVA YORK

TRES ACTES, DOTZE QUADROS I UN EPÍLEG

TRADUCCIÓ

DE

LLUIS CAPDEVILA

EDITORIAL LUX
BARCELONA

Es propietat

Tallers Gràfics ALFA - Bruch, 71 - Telèfon 17253 - Barcelona

PERSONATGES

MARION WARCK, l'actriu	*Maria Fortuny.*
RUTH MURPHY	*Rosa Hernáez.*
LILIAN KENT, ballarina	*Rosa Bernis.*
LA SENYORA DAWSON	*Elvira Fremont.*
LA VELLA GILDA	*Montserrat Faura.*
MYRNA BROOK	*Elisa Peguero.*
LA NOIA VESTIDA DE BLAU	*Elisa Peguero.*
LA NOIA VESTIDA DE VERMELL	*Maria P. Adriá.*
LA NOIA VESTIDA DE COLOR D'OR	*Isabel Pujol.*
LA NOIA DE LES FLORS DE PAPER	*Carme Marsal.*
UNA CAMBRERA	*Isabel Pujol.*
JACK SHERMAN	*Josep Clapera.*
DAVID CARVER	*Josep Santpere.*
JOHN MAYNARD	*Ferran Capdevila.*
DICK FERGUSSON	*Alfons Arteaga.*
WILLIAM COLMAN, l'empressari	*Lluís Zanón.*
CHARLES BROWN, el director	*Ferran Capdevila.*
WALTER	*J. N. Bruget.*
JIM	*M. Valencia.*
WARNER	*J. Camps.*
JIMMY	*J. Palahí.*
HOKUSAI	*A. Morató.*
RONALD CODY	*R. Quadreny.*
LEW MURNAU	*R. Calvo.*
MICKEY JACKSON	*A. Oya.*
EL JOVE ROS	*Ribas.*
EL JOVE BRU	*Calvó.*
EL JOVE CALB	*Miquel Pedrola.*
UN MAITRE D'HOTEL	*R. Quadreny.*
UN MOSSO	*N. N.*
UN PORTER	*J. N. Bruget.*
MACKAILL, el director d'escena	*M. Pedrola.*
L'ACTOR	*M. Valencia.*
EL MESTRE	*A. Morató.*
DOS MARINERS	*Valencia.*
LA VEU DE L'ELECTRICISTA	
UNS QUE CANTEN EN LA NIT	
UNS CAÇADORS DE CAVALLS SALVATGES.	
UNES NOIES DE L'ESTAMINET	
UNES GIRLS	

Aquesta obra fou estrenada la nit del 19 d'abril de 1930, al Teatre Espanyol, sota la direcció de Josep Santpere.

608774

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

http://www.archive.org/details/musichallolultim00capd

ACTE PRIMER

LA MUNTANYA

QUADRO PRIMER

Un recó de les muntanyes de Nevada, a Califòrnia. Pins, exèrcits de pins altius y remorosos que repten per la muntanya. De tant en tant, clapes de roca viva, roja, encesa. Algun prat. Cimes encaputxades de neu, malgrat jugar-se l'acció d'aquest acte a darreries d'estiu. Lluny, però no massa lluny, la cabellera viva i com de plata brunyida d'un gran salt d'aigua. La cabanya d'uns caçadors de cavalls salvatges. Es de forma rústega i primitiva: teulada molt baixa de palla, teules collocades assimètricament; parets de troncs d'arbre sense devastar. Una a manera de plataforma amb barana—tota de fusta—, a la que es puja per tres graons, volta la cabanya. La cabanya té una porta i una finestra. Potser en té més als altres costats. Però nosaltres—vosaltres: el públic—no les veieu.

En aixecar-se el teló, en els primers moments d'estar alçat el teló, no es veu res. Es nit i la negror de la nit ho emplena tot. Després, sí. Després hom comença a distingir les copes negres dels arbres, les muntanyes, les cimes nevades, el salt d'aigua escumejant, del que arriba, misteriosa i somorta, la remor. Es perfila també, més durament perquè és més a primer terme, la casa de Jack i David. El cel és ple de d'estels. N'hi ha un més brillant que els altres: el del dia.. Una pausa molt llarga, tan llarga com pugui resistir-la el públic. Comença, lentament, insensiblement, a clarejar. El cel es fa més clar damunt la negror d'arbres i muntanyes. Desperten ocells i comença, a intermitències, la seva alegre piuladissa. De sobte, s'oieixen, lluny, unes rialles, unes veus humanes. Les rialles, les veus, s'apropen. Són ramaders, caçadors, que vénen per la dreta cantant en la nit. Amples barrets de feltre, de grans ales i gran copa cònica. Bótes altes de genet, amb esperó; o leggis. *O grans camalls de pell sense curtir. Gecs inversemblants, camises de colors virolats. A la cintura, el llaç de caçador i la pistola. Es deturen rient davant la cabanya. Riuen fort. Criden.*

UN.—El vell David Carver encara dorm!
UN ALTRE.—Els anys ja li pesen al vell David Carver!
UN ALTRE.—Eh! David, apa que es fa de dia!
UN ALTRE.—No siguis tocason!
UN ALTRE.—Els cavalls t'esperen! Volen que siguis tu qui els caci!
TOTS.—David! David! Ja es fa de dia! (*Riuen. I, reprenent entre rialles la cançó d'abans, se'n van per l'esquerra. Una pausa també llarga, però no massa. Va clarejant lentament. A l'interior de la cabanya algú ha encès un llum. Aquest llum fa que, en la penombra blavosa de la matinada, la finestra apareixi tota vermella. Un gran silenci. I en el silenci esclata, no massa lluny, un tret de revòlver. A poc, a la porta de la cabanya hi apareix David Carver, seguit de la Vella Gilda. David Carver és un home d'uns cinquanta anys. D'aspecte selvàtic i maneres ferotges, se l'endevina un gran cor. No riu gairebé mai, i quan riu, per equivocació, els seus ulls segueixen tenint la mirada trista i llunyana de sempre. Bótes de muntar, amb esperons*; bridgge; *el llaç a la cintura*; *i el revólver també*; *camisa fosca. El cap nu. La vella Gilda és una dona grossa i estrafolària, molt tocada i posada, que voldria dur als estaminets de Nevada, freqüentats per caçadors de cavalls salvatges, ramaders, lladres de ramats i tota altra mena d'aventurers, el protocol dels palaus de la Quinta Avinguda de Nova York. Va amb camisó llarguíssim i gorra de dormir. Atabalada en oir el tret, no sabent què es posava, s'ha posat damunt el camisó una levita negra.*)
LA VELLA GILDA.—Ai! Què ha estat? Auxili! Auxili!
DAVIA.—Calla, bruixa! No avalotis encara, que és massa dematí. Ja avalotaràs més tard, quan el sol sigui alt!
LA VELLA GILDA.—Però ha sonat un tret, David!
DAVID.—I què? Això t'espanta? En sonen cada dia. Ja hi hauries d'estar acostumada!
LA VELLA GILDA.—No m'hi acostumaré pas mai... Potser ja hi ha un mort!
DAVID.—Si hi ha un mort que l'enterrin. O que el facin menjar al *sheriff*. (*Un moment. David intenta penetrar amb la seva mirada la fosca que encara regna en el paisatge.*)
LA VELLA GILDA.—Ai, jo acabaré patint del cor!
DAVID.—No et cansis ni gemeguis: el whisky s'ha acabat... (*Amb una breu transició.*) Ca!... Total res!... Deuen ésser John Maynard i els seus amics que tornen embriacs de la taverna... Au, anem, anem. I encén foc, que avui també s'esmorza... (*Reparant en la levita que s'ha posat la vella Gilda.*) I treu-te la levita, que sembles un carnestoltes! La meva levita és massa honrada perquè se la posi una vella bruixa com tu... Au!, a dintre! (*Pugen els tres graons de la galeria, obren la porta. Van a entrar, quan s'oeix la veu de Jack Sherman, plena de por i de fatiga.*)

JACK (*Dintre*).—David!... David!

DAVID (*Tirant la vella a l'interior de la casa i tancant la porta*).—Jack! Aquí, Jack! (*Ràpid, empunya el revólver. Avança vers la dreta. Apareix Jack Sherman. Es un minyó d'uns trenta anys. Tipus de caçador. Rostre intelligent i obert, franc, ple de simpatia. Porta en braços, ferida, Marion Warck. Marion és una doneta rossa, molt bella. Vesteix trajo de muntar, amb* bridgge. *S'ha anat fent de dia. Ara encara queda una ombra de nit. Tot és blau.*)

JACK (*Parlant amb anguniosa incoherència*).—Sóc jo, David...

DAVID (*Senyalant la dona ferida*).—I...?

JACK.—Sí, jo també... L'he ferit jo... Veniu... La deixarem aquí... (*La deixen en un banc de fusta que hi ha al peu de la galeria.*) Cuiteu! De pressa!... Gilda que es llevi! Que porti l'esperit de vi, el iode, no sé... El que sigui!... L'hem de salvar, David!

DAVID.—Calla, no cridis... (*S'inclina damunt la dona ferida, li obre la camisa, gairebé esquinçantla, examina la ferida, que és a l'espatlla.*) Calma't, no és res, no té importància. S'ha desmaiat més de por que del mal. Es veu que no és una dona valenta.

JACK (*Amb gran anhel*).—La salvarem?

DAVID.—Calma't, et dic! Estàs tremolant! Tens febre!

JACK.—Deixeu-me a mi, deixeu-me a mi! L'hem de salvar, David! L'hem de salvar!

DAVID.—L'has ferit tu?

JACK.—Jo, sí.

DAVID.—A la taverna?

JACK.—No.

DAVID.—No? Doncs on?

JACK.—Al bosc. Jo tornava a casa. De sobte m'ha passat un cavall al galop pel davant. Jo anava distret, pensant en les nostres coses, en la nostra vida, en els lladres de ramats... No he sabut com, m'he trobat el revólver a la mà... He disparat...

DAVID.—Sí que és ben estrany tot això. Una dona així, perduda al bosc, de nit... (*S'apropen els dos a Marion, s'inclinen damunt d'ella.*)

JACK.—Mireu-la, David! Mireu-la, que és bonica! (*S'agenolla davant de Marion.*) Sofreix i encara somriu! (*A la finestra apareix la faç còmicament espantada de la vella Gilda. David, davant l'embadaliment de Jack, branda el cap pensativament. Canten els ocells. Al cel encara hi ha una estrella.*)

DAVID.—Dones!... Dones... Jo no em fiaria de cap!

Cau ràpidament el teló

QUADRO SEGON

Al mateix lloc que en començar l'obra.

Un xic més de mitja tarda. L'aire és clar, daurat, transparent. La vella Gilda està parlant amb Ruth Murphy. Ruth és una dona ja feta, i ben feta. Alta, rossa. Carn de plaer als suburbis de Nova York, la ciutat l'ha escupit, com a tantes altres, a aquest recó de muntanya. A l'estaminet, balla, beu, canta i es parteix el llit amb els caçadors, amb els ramaders, amb tota aquesta gent tèrbola i un xic fantàstica de Nevada. Té un encís sensualment plebeu. Parla sempre apassionadament.

RUTH.—Us doneu molta importància! Parleu d'una vegada!

LA VELLA GILDA.—Si ja fa una hora que estic parlant! Però per mi que ni m'escoltes... A vegades em fas por... Poses ulls de boja.

RUTH.—Deixeu-me estar a mi. Parleu-me d'ella.

LA VELLA GILDA.—Sembla que la va trobar al bosc, de nit...

RUTH.—De nit?

LA VELLA GILDA.—Sí... Ell venia de la taverna, cap a casa... Devia anar distret... Sempre hi va, perquè Jack, ja ho saps, és un home molt estrany...

RUTH (*Amb una veu fonda*).—Molt estrany, sí.

LA VELLA GILDA.—De sobte, un cavall li va saltar al davant. Ell va creure que es tractava d'un cavall salvatge que havia perdut la ramada.

RUTH.—Sí...

LA VELLA GILDA.—Però rera el cavall li va semblar veure una ombra humana... Ja saps que és un dels millors tiradors de Nevada...

RUTH.—Sí...

LA VELLA GILDA.—Va treure el revólver, va disparar... Va sentir la remor d'un cos caient damunt l'herba...

RUTH.—I...?

LA VELLA GILDA.—I era ella. L'havia ferit

RUTH.—Però com pot ésser? Es molt estrany tot això. Què hi feia una senyora al bosc a aquelles hores?

LA VELLA GILDA.—No és pas una senyora: és una còmica.

RUTH.—Una còmica?

LA VELLA GILDA.—Sí, de Nova York, del Broadway.

RUTH (*Amb la mirada perduda i llunyana*).—El Broadway!... Es tan llarg,

tan gran el Broadway!... Jo també hi he estat, jo també l'he vist, i potser ja no el veuré mai més!

LA VELLA GILDA.—Segurament. D'aquí se'n surt feta un rebutx. O no se'n surt.

RUTH (*Tornant al tema que l'obsessiona*).—Però, i què hi feia a aquelles hores al bosc?

LA VELLA GILDA.—Sembla, segons va dir, que s'havia perdut. (*Un moment.*)

RUTH.—Quina mala sort que sigui Jack qui l'hagi trobat.

LA VELLA GILDA.—Per tu, sí. Perquè tu el vols a Jack.

RUTH.—El tinc a la sang! Té un no sé què que el distingeix dels altres. Ha estat el meu amant!

LA VELLA GILDA.—I ara...

RUTH (*Desesperadament*).—Ara ja no em vol, ja no es recorda de mi! Per ell ja sóc com morta!

LA VELLA GILDA.—Filla, tots els homes són iguals! Al cor n'hi porten moltes de dones mortes.

RUTH.—A les dones com jo, que hem caigut per fatalitat o pel que sigui, tots els homes ens desprecien; fins aquells que creuen estimar-nos.

LA VELLA GILDA.—Mira't en mi, que sóc un bon mirall. Avui estic feta un Carnestoltes, però encara que sembli mentida, n'he fet patir molts d'homes.

RUTH.—No ho sap Jack com jo el vull!

LA VELLA GILDA.—No ho saben mai això, de les dones com tu... I no et pensis: qualsevol en farà el que vulgui d'ell. Perquè com a bo, val a dir-ho, no n'hi ha cap altre.

RUTH.—Sí que ho és. Però, ja veieu si és cruel la vida: aquest tan bo, és el que em farà sofrir més.

LA VELLA GILDA.—John Maynard, el substitut que li has buscat, no és pas massa bona pinta. (*Un moment. Afegeix Ruth, sordament, com per a sí mateixa, amb amargor i odi.*)

RUTH.—Aquesta forastera!... Aquesta forastera!... L'allunyarà més de mi... Deu ésser una dona elegant, rica, bonica...

LA VELLA GILDA.—Molt elegant és. Molt bonica. Però jo, de tu, no m'hi amoïnaria tant. Pensa-ho: què vols que en faci ella, acostumada a les sedes, a les joies, al luxe de la gran ciutat, d'un trist i pobre caçador de cavalls salvatges? Més por em faria la petita Elena Sherweater, fresca i pura com una rosa. I l'estima... (*Per la dreta compareix David Carver Es detura un breu moment. Crida*:)

DAVID.—Gilda! Ja et tinc dit que no vull visites!

RUTH.—Sóc jo, David. No la renyis.

DAVID.—Ets tu, ja ho veig. Però no vull visites. I menys amb faldilles.

LA VELLA GILDA.—No ho deies així abans.

DAVID.—Abans era abans, i jo tenia menys experiència.

LA VELLA GILDA.—Menys experiència? Deus voler dir menys anys.

DAVID.—Vull dir el que vull dir. Per a vosaltres, les dones, els anys són una qüestió capital. Voldríeu ésser sempre joves. I la joventut no té pas tanta importància. El que té importància és arribar a vell, és a dir: tenir prou força i prou coratge per a seguir vivint.

LA VELLA GILDA.—La vida és bona, David.

DAVID.—Sí; pels rics i pels ximples. I per les dones, que a la vida hi veniu a passar l'estiu, a viure a costelles nostres. Les dones, com els borinots negres, porten desgràcia. (*Canviant de to bruscament.*) I prou conversa. Tu, Gilda. a dintre a amanir el sopar, que avui hem de sortir al fil de mitja nit. (*Endolcint un xic la veu.*) I tu, Ruth, veste'n. A Jack ja el veuràs a la taverna. Aquest, com que és jove i té el cap ple de fum, encara va a la taverna.

RUTH.—No. Fa temps que no hi va.

DAVID.—Pero hi tornarà, no t'amoïnis. Necessita la taverna, els crits, les dones. Encara no ha après d'estar sol. Es jove.

RUTH (*A Gilda, en veu baixa*).—Després tornaré, Gilda... Vull que em parlis d'ell...

DAVID (*A Gilda*).—A dintre, a dintre. Quina vida fas! Vida de senyora!

LA VELLA GILDA (*Pujant els graons i entrant a la casa, seguida de David*).—Sí!... De senyora!... Sí!...

DAVID (*A Ruth*).—I a tu, creu-me: és millor que no t'hi vegi gaire per aquí.

RUTH.—Ja me'n vaig, David. Ja me'n vaig. (*Surt lentament per l'esquerra. Una llarga pausa. La tarda és tota d'or. Canten els ocells. Per la dreta, a cavall, arriben Marion i Jack. Els dos amb ample barret de feltre i en mànegues de camisa. Ella porta* bridgge *i* leggis. *Ell un pantalon de cuiro, amb una butxaca, una mica baixa, al davant que deixa veure la culata d'una pistola.*)

MARION.—Ja som de retorn. Que curt se m'ha fet el passeig! (*Jack descavalca i ajuda a fer-ho a Marion. Pren els cavalls per la brida i diu:*)

JACK.—Em permet un moment?... Tancaré les bèsties i de seguida sóc aquí. (*Se'n va amb els dos cavalls per la dreta. Un moment. Marion es gira a contemplar l'horitzó. Després s'asseu al banc. Treu de la butxaca una cartereta i s'arranja un xic el maquillatge: polvos, llapis roig... Això fet, murmura com per a ella mateixa:*)

MARION.—Mai m'hauria cregut que la vida a muntanya fos una cosa tan bella! Ho havia llegit als llibres, però mai no ho hauria cregut. Quina pau, quina serenor! (*Torna Jack. S'asseu al costat de Marion. Somriu.*)

JACK.—Què? De debò li ha plagut el passeig?

MARION.—Molt.

JACK.—Es clar que amb una altra companyia, li hauria resultat més agradable...

MARION.—No, no. Per què?

JACK.—La meva conversa, per a vostè, no pot tenir interès.

MARION.—Per què?

JACK.—Jo sóc un home rústec, gairebé tan salvatge com els cavalls que caço... I vostè, acostumada a les festes, als cabarets, als senyors de Nova York, espirituals i brillants...

MARION (*Rient*).—Els senyors de Nova York? Oh, no! N'estic cansada dels senyors de Nova York. Tots són iguals, tots semblen repetits, fets amb motllo. No m'interessen.

JACK (*Després d'un moment*).—I els seus companys d'excursió? ¿Què han de dir? Què han de pensar?

MARION.—Que diguin i pensin el que vulguin.

JACK.—Segurament l'estan buscant. ¡Quins dos dies d'angúnia hauran passat!

MARION.—Va pels que m'han fet passar a mi. Un d'ells, com li he dit és el meu empresari. I un empresari sempre fa passar angúnia. Però deixem-los estar. No em vull recordar ni del seu nom. Aquests dos dies m'han semblat meravellosos. Em fa l'efecte que acabo d'entrar en un món nou. Fins beneeixo l'haverme perdit i la ferida.

JACK (*Pàl·lid*).—No m'hi fassi pensar. No soc pas un covard, però pensant-hi se'm glaça la sang. Si l'hagués mort!...

MARION.—No! Si no és res. D'aquí tres o quatre dies podré moure el braç com abans. (*De sobte, molt pàl·lida, s'apropa a Jack, s'apreta contra ell.*)

JACK.—Què té Marion? Què li passa?

MARION (*En veu baixa i senyalant vers l'esquerra*).—Miri!... Allí!... Allí... Aquella dona!... (*Per l'esquerra ha aparegut Ruth. En el seu rostre es reflecten l'odi, la tristesa.*

JACK (*Aixecant-se irat*).—Què hi vens a fer aquí? Què vols?

RUTH (*Humiliada i vençuda*).—Res... Perdona'm... Passava...

JACK.—La muntanya té altres camins que aquests.

RUTH.—Ja ho sé... Perdona'm (*Travessa l'escena lentament, mirant a Marion amb una mirada plena d'enveja, d'odi, d'impotència. Quan encara no l'ha travessat del tot, apareix a la porta de la cabanya David.*)

DAVID (*A Jack*).—Aquest vespre partirem al punt de les dotze. Per a sorprendre una remada que a trenc d'auba va a abeurar-se al llac glaçat. (*Veient a Ruth.*) I tu, encara ets aquí? Lluny, fora! ¡Jo que me n'he vingut a viure aquí per a no veure dones!... Fora, dic! (*Ruth, plena de por fuig. David, després de llençar una mirada rezelona a Marion se n'entra a la cabanya. Un moment.*)

MARION.—Ara em fa tristesa. Pobra noia!

JACK.—No es preocupi. No val la pena.

MARION.—I jo en tinc la culpa!

JACK.—No, no...

MARION.—Però ella em mirava!... Com me mirava! Amb tant odi, que si hagués pogut m'hauria mort amb la mirada... Per què? (*Jack no respon. Li dol haver de confessar l'aventura amb Ruth. No sap què fer, no sap què dir. Marion el mira fixament als ulls. Somriu. I diu, en veu baixa i plena de careses.*) Jack! (*Ell la mira, sorprès del to.*) Jack!... Jo també t'estimo! (*Se li llença als braços. Ell la besa la boca. El sol s'ha post i el cel és vermell de foc.*)

CAU LENTAMENT EL TELO

QUADRO TERCER

Interior de la cabanya de Jack i David. Molt baixa de sostre, grans vigues fumades sense desbastar; pot veure's la teulada i un tros de cel ple d'estels A primer terme de la dreta hi ha la porta d'entrada. A segon terme del mateix costat, una finestra de guillotina, més ampla que alta. A l'esquerra, en últim terme, una porta que hom suposa comunica amb les altres cambres de la casa, que són poques. Al fons, enmig del fons hi ha una gran xemeneia d'ampla campana. Crema sempre un bon foc en aquesta xemeneia i hi ha sempre al costat una bona provisió de llenya. A la dreta, un altra porta. Al davant d'aquesta xemeneia, i cap a l'esquerra, gairebé sota la campana, hi ha un banc molt baix de fusta, cobert amb alguna pell de llop o de guilla. També hi ha alguna pell a les parets, entre pistoles, escopetes i llaços. Prop la xemeneia i davant del banc, una taula de menjar A primer terme de l'esquerra hi ha una poela, que serveix per a cuinar a La vella Gilda. Del sostre, precisament damunt la taula, penja un llum de benzina. Al fons, a la dreta de la xemeneia, un petit armari amb vaixella. A la repisa de la xemeneia un gerro de porcellana, una canalobra de llautó, tres o quatre llibres. Per la teulada hom veu eixir de tan en tan, el fum de la xemeneia.

Al banc, davant del foc, hi ha assegut David Carver. Fuma —en una pipa canadenca de panotxa de blat moresc—, i contempla amb irònica compassió a Jack Sherman, que passeja nirviosament per la reduïda estança.

DAVID.—I digue's: Quan se'n va aquesta dona?

JACK (*Després d'un moment*).—No ho sé.

DAVID.—Ja fa tres dies que és aquí, ella mateixa diu que la ferida no té importància... Quan se'n va?

JACK.—Ja us he dit que no ho sé.

DAVID.—I jo ja t'he oït. Però t'he repetit la pregunta perquè ningú, sinó tu, pot saber què pensa fer.

JACK.—Jo!

DAVID.—Tu, sí. Tot el dia aneu junts, us haveu fet molt amics... A mi gairebé no em parla.

JACK.—Com que veu que no us fa gens de goig...

DAVID.—No que no me'n fa. Ni ella ni cap. I me'n fa menys, perquè es tracta de tu.

JACK.—A mi deixeu-me estar. Jo ja soc prou gran.

DAVID.—Mai en som prou davant d'una dona. Pensem sempre ésser amos i sempre som esclaus. Ah, les dones, les dones!... Quina por em fan, des de què les he conegut.

JACK.—Ja us ha costat conèixer-les.

DAVID.—I ben net, sí! A mi i a tohom! I fins et diré una cosa: que ben bé i del tot no les coneix ningú.

JACK.—Doncs així...?

DAVID.—Però fan por, saps? Fan por. Tampoc coneixes el bosc on et poden assassinar o robar, i també fa por (*Exaltant-se.*) Diuen que no hi ha dimoni. Ja ho crec que n'hi ha: la dona!, que és un dimoni que t'enganya cada dia una mica... i que després, per a no deixar-te tranquil ni de nit, se'n va a dormir amb tu.

JACK.—Que sou exagerat!

DAVID.—No en soc gens. Amb una dona com aquella que tenia encara e quedo curt en parlar com parlo. Allò era viure amb un lleó dels més lleons que pugui haver-hi.

JACK.—Però ara ja respireu tranquil, ja us ha deixat fa temps.

DAVID.—Anys. Quan ja no sabia amb qui enganyar-me al poble, quan ja m'havia robat prou, va fugir. Encara me recordo d'aquell dia, que és un dels més feliços de la meva vida. Sol, sense crits, que tranquil vaig dinar! I, després de dinar, a fer com ella: a fugir, per si es penedia i tornava.

JACK.—Però no totes són iguals...

DAVID.—Totes! Totes dolentes! I les que no ho són, no és pas per falta de ganes: és per mandra. (*Per la porta del fons entra La vella Gilda, que es dirigeix a la poela a donar una ullada a un pot d'aigua.*)

JACK (*A la vella Gilda*).—Què?

LA VELLA GILDA.—Res. La ferida s'ha cicatritzat del tot. Ara sembla una esgarrinxadeta.

JACK (*Amb el rostre resplendent d'alegria, abraçant a David i asseient-se al seu costat*).—Ah, David! Que estic content! Que estic content!

DAVID.—Jo no. I si sabies la por que em fas!

JACK (*Rient*).—Jo també us faig por?

DAVID.—Tú, sí. No riguis! No riguis, imbècil, que això no fa riure. Aquesta dona t'ha embruixat, t'ha fet seu. Prepara't a sofrir.

JACK.—No. M'estima!

DAVID.—Per això: prepara't sofrir. (*A la porta del fons apareix Marion.*

David, en veure-la, s'aixeca d'una revolada i se'n va per la porta de la dreta, que és la que s'obre al camp.)

MARION (*Somrient i anant a seure al costat de Jack*).—Per què se'n va? Què té?

JACK.—Res: és vell.

MARION.—Sembla com si jo li fos antipàtica.

JACK.—No, no... Es això que t'he dit: és vell i té por.

MARION.—Por?

JACK.—Sí, perquè m'estima.

MARION.—També t'estimo jo!

JACK (*Després de donar una ullada al seu entorn per si algú ha oït aquestes paraules*).—I ell té por, precisament, d'aquest amor teu, d'aquest amor nostre. (*La vella Gilda procura collir alguna paraula del diàleg, i els mira amb una mirada inquisitiva.*) David és molt bo i per mi faria qualsevol cosa. Ara està gelós de tu... Ell i jo vivíem sols, fent una vida gairebé primitiva. Erem feliços. Has vingut tu, i ell tem que la nostra felicitat es trenqui. (*Després d'un moment, baixant la veu.*) Sembla com si hagués endevinat les nostres converses.

MARION.—I si les ha endevinat, què? Tu ja ets un home i amb ell no hi estàs lligat ni per la sang ni per cap compromís seriós.

JACK (*Amb por*).—Calla!

MARION.—Es fora.

JACK.—Però pot oir-te la vella Gilda, que després li diria.

MARION.—Sembla que siguis tu el que li té por.

JACK.—No, però fóra tan desgraciat si es quedava sol!

MARION.—I tu? Que no hi penses en tu? Aquí, en aquestes muntanyes i entre aquesta gent mig salvatge, sacrifiques la teva vida, l'exposes a tots els perille. éo dius que m'estimes? ¿Com podrà viure, doncs, sense mi? Com podrà viure quan jo me'n vagi? I pensa que jo me'n vaig demà, que les meves vacances han acabat i he de tornar a Nova York.

JACK.—Calla, calla! No m'hi facis pensar!

MARION.—Però, no... Tu vindràs amb mi! Ho sé que vindràs amb mi!

LA VELLA GILDA.—Vaig a servir el cafè, que estic morta de son. Vosaltres, si voleu, quedeu-vos. (*Treu tasses i copes de l'armari, les ordena damunt la taula. Jack, amb el cap recolzat a les mans, està visiblement preocupat. S'obre la porta forana i apareix David. Es detura un moment, mirant a Jack amb angúnia i rezel. Després avança tancant la porta rera seu.*

DAVID (*Fingint alegria*).—I el rom, vella Gilda! No et descuidi's del rom, que en les nits fredes com aquesta és un bon company. (*La vella Gilda deixa una ampolla damunt la taula.*)

JACK (*Abastant un dels llibres de la repisa de la xemeneia*).—Millor com-

pany és aquest, David. (*S'han assegut els tres a l'entorn de la taula. La vella Gilda serveix el cafè. El foc crema alegrement.*)

DAVID (*Amb el llibre a la mà*).—Bah!... Paraules, paraules... Ja són bons companys, els llibres: però omplen de fum el cap i el cor de l'home. (*Llença el llibre i empunya l'ampolla.*) Aquest sempre és fidel. Aquest no enganya mai. (*Un silenci. Beuen a petits glops el cafè fumejant. David s'ha abocat un gran vas de rom. A fora se sent udolar el vent amb fúria i el seu udol dona a la nit un alè de tragèdia.*)

LA VELLA GILDA (*Anant-se'n per la porta del fons dreta*).—Bona nit.

JACK.—Bona nit.

DAVID.—Bona? No pas pels que van de camí, pels que no tenen casa.

MARION (*Beu*).—Si per a ells no, ho és per a nosaltres. En pensar en aquests pobres que dormen pels carrers o pels camins, el nostre foc sembla que escalfa més. (*Riu.*)

DAVID (*Mirant-la durament*). —Es una filosofia. Una filosofia de ciutat.

MARION.—I aquí a muntanya? (*Beu.*)

DAVID.—També tenim la nostra: que és la d'obrir la porta a tots els pobres que hi truquen i oferir-los-hi un lloc prop la llar.

MARION.—A ciutat no podem fer-ho. Els porters no deixen passar els pobres. (*Riu. David la mira amb duresa.*) No podem practicar els bons sentiments...

DAVID.—... i se us rovellen!

MARION.—No s'enfadi, David. No he volgut molestar-lo...

JACK.—I és clar que no!

MARION (*Aixecant-se*).—I ara, a dormir. Ja és hora. Bona nit, senyors.

JACK.—Bona nit, Marion.

DAVID (*Que estava bebent*).—Bona nit. (*Surt Marion per la porta del fons dreta. Jack passeja un moment per l'estança, amb aire visiblement preocupat. David se serveix més rom.*)

JACK.—Jo també me n'aniré a dormir.

DAVID (*Que el mira anar i venir*).—Fes com vulguis.

JACK.—Estic fatigadíssim. L'última cacera ens ha fet suar.

DAVID.—Però hi guanyarem un grapat de dòlars!

JACK.—Sí, és clar... (*Decidint-se i anant-se'n lentament vers la porta del fons.*) Bona nit. (*Quan ja hi és, el detura la veu de David.*)

DAVID.—Jack! (*Jack es gira, l'esguarda. L'altre el mira també, però calla. S'endevina en el seu rostre pàl·lid, en el seu gest anhelant, que vol parlar i no pot A la fi, diu:*) Res, no res. (*I beu altra vegada. Jack s'apropa, amb una lleu emoció, i li pregunta afectuosament.*)

JACK.—I vós, no us en aneu a dormir?

DAVID.—No, jo no encara. (*Jack apaga la llum de benzina, s'apropa a David, li tusta amorosament l'espatlla, i se'n va per la porta del fons*

dreta. Hi ha una pausa llarga. La cambra ha quedat gairebé a les fosques. Sols la illumina el foc de la xemeneia. A fora xiula la ventada desesperadament. David s'omple altra vegada el vas de rom i beu. Després es posa de colzes a la taula i recolza el cap a les mans. Un gran silenci, sols trencat per la remor del vent a fora. A la porta del fons dreta apareix novament Jack. Va en mànegues de camisa. Es detura un moment. Mira entorn seu. Creu al vell dormit, avença, travessa l'estança—mentre, al cel vola un estel—i entra a la porta del fons esquerra. David, que ha vist la maniobra, aixeca el cap.)

DAVID.—Està perdut !... Ah, dones, dones !

CAU LENTAMENT EL TELO

QUADRO QUART

Interior d'un estaminet en un poblet muntanyenc. La construcció, com totes les del poblat, és de fusta. Al fons hi ha la porta, de dues fulles, quals batents no arriben a terra. Gairebé al costat una finestra de guillotina. més llarga que alta. Al fons també, però fent angle amb la paret de la dreta, una gran obertura que, amb tres graons de fusta, dóna pas a la sala de ball de la qual hom en veurà un tros. A primer terde la dreta hi ha el taulell. A la paret, darrera aquest taulell, uns prestatges amb ampolles, copes, etc., i un vas de cuiro per a jugar als daus. A l'esquerra, una porteta que dóna comunicació amb els altres departaments de la casa. La teulada, de bigues sense polir, és inclinada. De les bigues, pengen uns quinqués amb aparells de benzina, que fan claror, naturalment, però que en fan poca. Taules i cadires, encara que sense enfarfegar massa l'escena.

Es nit; primeres hores de la nit. A l'estaminet hi ha poca gent : Walter Gray, el taverner, darrera el taulell, llegint un diari ; el negre Jim, que va i ve per l'escena arranjant-ho tot per a quan vingui la parròquia ; Jack Sherman,, assegut a una taula de primer terme esquerra. S'observa en Jack una certa inquietud, un cert neguit. Es gira continuament vers la porta del fons.

JACK (*Colpejant amb el vas buit damunt la fusta de la taula*).—Un altre whisky. Sense soda.

WALTER (*Des de el taulell, sense interrompre la lectura*).—Un altre whiski, Jim!

JIM (*Molt adalerat i somrient*).—Volant! (*Serveix la beguda demanada. Jack beu.*)

JACK.—Poca gent avui.

JIM (*Sempre somrient*).—Es d'hora, senyor. Ja vindran, ja vindran...

JACK.—Millor que no vinguessin.

JIM.—El senyor té raó: millor que no vinguessin. Perquè així que venen... ja se sap: rebo.

JACK.—Torna-t'hi.

JIM.—No m'hi puc tornar.

JACK.—Per què?

JIM.—Perquè els negres no s'hi tornen. Callen i aguanten el cop. (*I deixant la conversa, segueix feinejant per l'escena. Una pausa. Per la sala de ball ve Ruth Murphy, abillada per la festa trista de cada nit. En veure a Jack es detura, un xic pàl·lida. Després tot el seu rostre resplendeix d'alegria. S'apropa al jove.*)

RUTH.—Ets tu, Jack? Quina alegria!

JACK (*Aixecant-se, fent gairebé acció de fugir*).—Ruth! Deixa'm, Ruth, deixa'm!

RUTH (*Fent-se un pas enrera*).—No tinguis por, home... Seu...

JACK.—Has de pensar que tot s'ha acabat entre nosaltres. (*S'asseu.*) Has de pensar que...

RUTH (*Amb amargor*).—Penso la veritat, Jack. Però en veure't, m'ha fet un salt el cor i he sentit que en mi es revifava la il·lusió dels dies passats.

JACK.—Les il·lusions s'apaguen y no s'encenen mai més.

RUTH.—Jo t'estimo, Jack.

JACK.—Jo t'havia estimat. Ara, ja, no. Perdona'm. I oblida'm... (*Després d'un momento.*) Crec que ja ho procures... M'han dit que ara et fas amb John Maynard, aquest gall que vol ésser més valent que els altres.

RUTH.—M'ha pres per la força, perquè no tinc dret a negar-me a cap home! Però no el vull!... Jo només t'he volgut a tu, Jack!

JACK (*Amb un xic de tendresa en la veu i en el gest*).—Pobra Ruth!... A mi... A mi, oblida'm, creu-me. Solament en l'oblit trobaràs la teva salvació. Sortosament, penso que aviat no em veuràs més.

RUTH (*Molt pàl·lida, abocant-se a la taula*).—Te'n vas?

JACK (*Evasiu*).—Sí... Potser sí...

RUTH.—Lluny?

JACK.—Molt lluny.

RUTH.—Jo et seguiré sempre a tot arreu! Jo vindré amb tu, ¡perquè sense tu no puc viure!

JACK (*Lívid, encès d'ira, aixecant-se*).—No! Calla! Calla! Això no! Te'n

guardaràs prou! Qui ets tu per a interposar-te en la meva vida? L'haver-te partit el llit amb mi, no et dóna cap dret damunt meu. Avui, la nostra passada aventura m'avergonyeix, m'omple de vilesa.

RUTH.—Oh, Jack! Tu no pots parlar-me així, tu ets l'únic que no pots parlar-me així! Jo no m'ho mereixo!

JACK (*Aixecant-se*).—Veste'n! Deixa'm!

WALTER (*Sense deixar la lectura*).—Jim! (*Jim acudeix al taullell.*) Sembla que a Jack avui no li plau la conversa de Ruth.

JIM.—Entès. (*S'apropa a Ruth, l'agafa pel braç i se l'endú pel saló de ball del fons, dient*:) Senyoreta Ruth, l'amo no vol drames de família. Anem, anem... Allàa dins ens beurem una copeta de ginebra, i això la calmarà. Per als drames de família no hi ha com la ginebra. (*Ruth, gairebé inconscient, s'ha deixat dur per Jim, que, a poc, torna a entrar i segueix feinejant per l'escena. Jack murmura*:)

JACK.—Aquesta dona, Ruth... diu que m'estima... I què? Això no li dóna dret a intervenir en la meva vida. (*S'obre la porta del fons i apareix David Carver. Porta una manta damunt les espatlles i una maleta a la mà. Jack, en veure'l, esdevé molt pàl·lid.*) Vós, David? Vós aquí? Què hi veniu a fer?

DAVID (*Asseient-se a la taula amb ell*).—Cercar-te. Ho sé tot!... Ho sé tot! (*Parla molt agitadament, amb una gran emoció.*) Que vols fugir, que vols deixar-me. Per què?

WALTER (*Sempre seguint la lectura*).—Jim! Un home que segurament deu tenir set.

JIM (*A la taula de Jack, dirigint-se a David.*) Volant!... El senyor David deu voler beure alguna cosa.

DAVID.—El senyor David vol veure lluny la negror. (*Jim s'aparta d'un salt. Walter l'aconsola.*)

WALTER.—Paciència. Ja insistiràs després.

DAVID.—Per què, Jack? Per què volies deixar-me? Tant dolent he estat per a tu?

JACK.—No; precisament per la vostra bondad, fugia procurant que vós no ho sabéssiu fins que la cosa ja no tingués remei. Comprenia que feia una mala acció, que vós no us mereixieu...

DAVID.—Doncs si comprèns això, per què fuges?

JACK.—Perquè estimo bojament aquesta dona, i el meu amor és més fort que la meva bondat, i sense ella no puc viure!

DAVID.—Maleïda sigui l'hora que va entrar a casa!

JACK.—No, Això no (*Un moment. David aclofa el cap als braços i aquests a la taula.*)

WALTER JA *Jim*).—Ara és el moment.

JIM (*Apropant-se amb rezel a David*).—El senyor David prendrà alguna cosa?

DAVID.—Porta el que vulguis, encara que siguin metzines (*Jim retorna al taulell.*)

WALTER.—Crec que ha demanat metzines.

JIM.—Sí.

WALTER.—Dona-li aquell conyac francès que fabriquem tu i jo els matins, quan no hi ha gent. (*Jim serveix a David una copa de conyac.*)

JACK (*A David*).—Ara ja ho sabeu tot. Havíem quedat amb Marion que vindria a cercar-me aquí perquè vós no sospitéssiu. Ella vindrà. Tracteu-la bé, penseu que l'estimo. I perdoneu-me si us deixo sol.

DAVID (*Després de beure*).—No m'hi deixes pas.

JACK (*Molt sorprès*).—No?

DAVID.—No... perquè vinc amb tu.

JACK (*Aixecant-se ple d'estranyesa*).—A Nova York? Vós?

DAVID (*Aixecant-se també*).—Jo. Perquè mai et trobis sol, perquè sempre que necessitis un consol, em tinguis al teu costat. (*El dos homes s'abracen amb una gran emoció.*)

JACK.—Però jo no puc acceptar aquest sacrifici!

DAVID.—Sacrifici fóra el quedar-me aquí.

JACK.—Però vós, vós!... Què hi fareu a Nova York? A mi m'hi porta l'amor que tinc a aquesta dona.

DAVID.—I a mi l'amor que et tinc a tu. Pensa que sóc sol al món, Jack, i que per a mi ets com un fill. (*Pel fons entra Marion Warck. En veure que Jack està amb David es detura. Però Jack que l'ha vist, crida:*)

JACK.—Entra, entra, Marion! David ve amb nosaltres!

MARION (*Molt sorpresa*).—Vostè?

DAVID.—Si no els he de fer nosa, que em penso que no. A l'hora de l'amor ja sabré eclipsar-me.

MARION.—Jo estic molt contenta que ens acompanyi. (*Han entrat alguns ramaders, alguns caçadors. Del saló de ball venen algunes noies, Ruth entre elles. El negre Jim es fa i es desfà per a servir a tanta gent. Alguns dels nouvinguts s'apropen al taulell, tiren els daus, beuen. L'escena pren un to d'alegria i xivarri. David aprofita aquesta animació per a treure a fora la maleta. Després torna al costat de Jack. A una taula de primer terme dreta s'asseu un grup de caçadors: gent escandalosa i jovial que riu fort i crida. A ells s'hi uneixen dues noies i Ruth. Altres dues, s'asseuen a una taula del fons.*)

UN CAÇADOR.—Walter! Fes que no ens deixin morir de set!

UN ALTRE.—Diga's a Jim que ens porti beguda!

UN ALTRE.—De pressa!

UN ALTRE.—Jim!

UNA NOIA.—Per a nosaltres també!

UN ALTRE.—Per a elles també, però de pressa!

UN ALTRE.—Jim!

UN ALTRE.—Whisky, conyac, ginebra, cervesa!

UNA ALTRA NOIA.—El que vulgui, mentre encengui la sang!

UNA ALTRA.—Jim! Apa, Jim! (*Jim va de taula en taula servint.*)

MARION.—Es pintoresc tot això.

DAVID.—Sí, és pintoresc; però valdria més que marxéssim. Aquesta gentussa té mala beguda.

JACK (*A Marion*).—No tinguis por: essent jo aquí no s'atreviran a res.

DAVID.—No te'n fiïs massa. (*Al saló de ball sona una música de piano i violí. Vol ésser alegre, però resulta llastimosa. Les noies, menys Ruth, i uns caçadors, no tots, s'aixequen i se'n van al saló de ball del fons rient a grans rialles. A la taula resten Ruth, que està visiblement preocupada, i tres dels caçadors.*)

UN DELS CAÇADORS.—A tu, Ruth, no et trec a ballar perquè John s'enfadaria. I John té males bromes.

RUTH.—A mi no em treus a ballar perquè encara que m'hi treguessis, jo no ballaria.

UN DELS CAÇADORS.—Que ets esquerpa! Punxes com un eriçó.

UN ALTRE.—Deixa-la dir. No balla perquè, com tu, també té por de John.

UN ALTRE.—Ets d'ell perquè et paga.

RUTH.—No sóc de ningú, jo.

UN CAÇADOR.—I sí, dona. Tu, com les altres, com totes, com les que es casen i les que es dediquen a un simulacre de matrimoni... ¡totes teniu amo, les dones! (*Ruth, esquerpa, no respon. Un dels caçadors, mentre els altres riuen, diu*:)

UN ALTRE.—Deixeu-la estar, pobra Ruth! La ràbia se la menja de viu en viu en veure que Jack Sherman també sap viure sense ella.

UN ALTRE.—Però ella, quan Jack la va plantar, ja sabé aconsolar-se amb John Maynard.

UN ALTRE.—Encara hi ha sortit guanyant. John Maynard és l'home més valent de Nevada!

UN ALTRE.—¿I aquella rosseta que està amb Jack i David és la dona misteriosa del bosc?

UN ALTRE.—Sí; sembla que es tracta d'una actriu del Broadway.

UN ALTRE.—Quina sort va tenir el murri! L'haguéssim atrapat nosaltres!

UN ALTRE.—Quin tiberi! (*Esguarden Marion i riuen amb una rialla grassa. Del saló de ball arriba el so de la música d'unes rialles. Ruth està de cap a la taula. Han entrat altres caçadors, altres ramaders, que s'han repartit per les demés taules. Els tres que estan amb Ruth canten i s'acompanyen amb les copes marcant el ritme damunt la taula. Molta animació. El negre Jim va i ve servint begudes.*)

DAVID.—Anem-se'n, creieu-me.

MARION.—No, David! Es bonic això, és pintoresc! (*A la porta del fons,*

que s'obre d'una revolada, apareix John Maynard. Més que a caçar, es dedica a robar els cavalls que cacen els altres. Tipus groller i espès, de valent d'ofici, de perdona-vides. Es detura un moment al llindar. Després avança vers els seus amics, somrient.)

UN CAÇADOR (*A Ruth*).—Mira-te'l ! Aquí el tens.

UN ALTRE.—John Maynard !

UN ALTRE.—El més valent dels valents ! (*Ha coincidit la seva entrada amb l'acabament del ball i ara entren tots els homes i les dones que havien passat a la sala veïna. Crits, aclamacions.*)

UN ALTRE.—Hurrah !

HOMES I DONES.—Hurrah !

JOHN (*Asseient-se*).—Gràcies per la rebuda. Bebeu, que avui pago jo! (*Més crits i aclamacions.*)

WALTER (*Des de darrera el taulell*).—Jim ! Serveix al senyor John Maynard i els seus amics tot el que et demanin !

JIM.—Volant !

WALTER.—I que no tinguin un moment la gargamella eixuta.

UN CAÇADOR.—Això és parlar com cal !

JOHN.—Avui he fet un bon negoci. I com que estic content, vull que tothom n'estigui tant com jo.

DAVID (*Als seus companys*).—Algú haurà rebut.

UN CAÇADOR.—Porta whisky, Jim !

UN ALTRE.—Sí, whisky !

UN ALTRE.—Ginebra.

UN ALTRE.—A mi ginebra, també.

UN ALTRE.—Cervesa !

UNA NOIA.—A mi kirsch !

UNA ALTRA NOIA.—A mi vi dolç d'Espanya !

JOHN.—El que volgueu ! Podeu demanar el que volgueu !

MARION (*A Jack*).—Qui és?

JACK.—John Maynard. Es fa passar per caçador, però jo crec que és un lladre de ramats. Fa temps que li estic a l'aguait. (*John, com si hagués oït les paraules de Jack, es gira a mirar-lo. Després li tomba l'espatlla amb menyspreu.*)

JOHN (*A Ruth*).—I tu? Que no em dius res, tu? Vina aquí, al meu costat. Al costat de cap altre home presumiries tant !

RUTH (*De mala gana*).—Deixa'm estar !

JOHN (*Atraient-la a ell amb una estirada*).—Que vinguis, et dic !

ELS CAÇADORS I LES NOIES.—Música ! Música !

WALTER (*Des de darrera el taulell*).—Música per als amics del senyor John Maynard ! (*A dintre sona la música del piano i el violí. Els caçadors els* cowboys, *acompanyen la melodia colpejant amb els vasos la taula.*)

LES NOIES I ELS CAÇADORS.—Alegria! Alegria! Hurrah per John Maynard! Anem a ballar!

JOHN.—A ballar s'ha dit! (*A Ruth.*) I tu ballaràs amb mi!

RUTH (*Molt pàl·lida, amb un foc estrany als ulls*).—Jo no vull ballar.

JOHN.—Com s'entén que no vols? Qui ets tu per no voler una cosa? (*L'agafa brutalment pels braços.*) I què m'importa que vulguis o no? Aquí l'amo sóc jo. Aquí i a tot arreu! A John Maynard ningú no li planta cara!

MARION.—Això és odiós, repugnant!

JOHN.—Ballaràs per força! I aquí mateix ballaràs! Perquè jo ho mano! Jo, que sóc el teu amo, el qui et paga!

RUTH.—No! No!

JOHN.—Per força, et dic! Perduda! (*L'agafa per la cintura.*)

MARION.—Oh, Jack! Defensa-la! Ella t'ha estimat!

WALTER.—Senyors! No s'enfadin, senyors! Ja ballarà, però a bones. (*Ha cessat la música. Tots fan rotllo al voltant de Ruth, que s'ha pogut desfer de l'abraçada, i de John Maynard. Jack s'aixeca, trenca el rotllo i s'encara amb el valent. Hi ha en tots els presents una gran expectació.*)

JACK.—Amb les dones sí que t'hi atreveixes. Però amb els homes, no.

JIM (*Molt espantat, amagant-se sota una taula*).—Ai, ai, ai! ¡Em sembla que rebré! Això ho veig molt negre!

JOHN.—I per què no?

JACK.—Perquè ets un covard, John Maynard! ¡Perquè ets un miserable i un canalla!

JOHN.—A mi ningú em diu aquestes paraules sense costar-li la vida.

JACK.—A tu te les dic jo, i ara hi poso la rúbrica. Té! (*D'una tremenda bufetada el tomba a terra, i es fa enrera posant-se la mà al llaç, que porta a la cintura, desfent-lo. Els amics de John han posat mà a les pistoles. John intenta aixecar-se. Crits de por de les dones i de ràbia dels homes. Tot molt ràpid.*)

JOHN (*Aixecant-se*).—Pagaràs amb la vida! (*David, que ha anat amb Marion vers la porta del fons, crida.*)

DAVID.—No temis, Jack! Són nostres! (*D'un tret de pistola apaga el llum. Tot queda a les fosques. Crits, renecs. Quan, passat un moment, entra el negre Jim, tremolant de por, amb un altre llum, hom veu els caçadors i «cowboys» amics de John immobilitzats pel llaç que els ha tirat Jack. Salten els vidres de la finestra i David treu el cap i diu, rient:*)

DAVID.—Avui, John Maynard, se t'ha acabat la valentia! Bona nit, John Maynard, i la companyia!

CAU RAPID EL TELO

ACTE SEGON

QUADRO PRIMER

La «camaretta» de Marion Wark al teatre on actua : un teatre mixte de revista i opereta al Broadway de Nova York. Es una estança de proporcions molt reduïdes. A l'esquerra la porta que dóna al passadís de l'escenari. A la dreta una cortina divideix l'estança en dues : rera aquesta cortina hom suposa que es on Marion es vesteix i es despulla. Un sofà, un parell de cadires, una tauleta auxiliar. Tot al fons, perquè aquest decorat gairebé no té laterals. A la paret, damunt del sofà, un mirall ovalat i alguns retrats : de músics, d'escriptors, d'actrius, de «stars» de cinema. Damunt la tauleta auxiliar, unes flors. Al sostre una bola de crestall rosat empara i tamitza el llum.

S'aixeca el teló. Al sofà, estirat, hi ha Jack Sherman. Sembla tot un altre. No recorda en res el caçador de cavalls salvatges que hem conegut a l'acte primer. Vesteix correctament de frac. Té el copalta i els guants blancs damunt d'una cadira. Fuma una pipa, la seva pipa de muntanya. Sonen a dintre els últims acords d'un número de música. Jack s'amaga la pipa i encén un egipci. Aplaudiments. A poc entra Marion Wark, coberta amb una capa. La segueix la senyora Dawson, l'«habilleure». Es una vella amb posat d'alcavota. Marion, en passar fa una caresa a Jack, que somriu agraït. Després les dues dones desapareixen rera la cortina. Davant la porta d'entrada a la camaretta, un gran anar i venir de gent. L'escenari brunz com un rusc d'abelles.

MARION (*Des de darrera la cortina*).—M'has anat a veure aquest últim número des de bastidors?

JACK.—No. I perdona'm. Però en aquest escenari, que és el primer que trepitjo, m'hi perdo. A més a més i em posi on em posi, a tot arreu faig nosa.

MARION.—No tinguis pas por, que ningú s'atreveixi a dir-te res. Tots saben que vens amb mi.

JACK.—Sí : com abans venies amb el gos.

MARION. (*Amb un to que vol ésser sever, però que es ple de contingudes rialles*).—Jack ! No em facis enfadar !

JACK (*Amb els peus dalt la tauleta*).—No t'enfadis.

MARION.—Però, fill, si és que segueixes essent tan salvatge com abans!

JACK.—Ja m'aniré civilitzant!

MARION.—Fas por a tots els meus amics.

JACK.—Millor!

MARION (*Una rialla. Y després*).—Però jo ja t'estimo.

JACK.—Millor. (*S'obre la porta i entra Dick Ferguson. Entra familiarment, com l'home que no ha de demanar permís. En veure a Jack, però, es detura extranyat, mira entorn seu, es fa enrera i diu*:)

DICK.—Sí, és aquí... però... Excusi'm, senyor. (*I surt per on ha entrat i amb pressa. Jack també s'ha quedat molt extranyat. Ara Marion pregunta*:I

MARION.—Que ha entrat algú?

JACK.—Sí, un vell amb un cap vermell com un formatge d'Holanda.

MARION.—No parlis tan alt, sigues discret... Qui sap! Pot ésser un amic.

JACK.—Si és un amic que es reventi! Que es mori! (*Properes a la porta, les veus de Dick Ferguson i Lilian Kent.*)

LILIAN (*Treient el cap per la porta*).—Bona nit, Jack. Marion deu estar vestint-se, veritat (*Un gest afirmatiu de Jack. Lilian afegeix en veu més alta*:) Bona nit, Marion... Soc jo, Lilian... No tinguis gelos... (*A Jack.*) Veig que s'avorreix. Encara no m'he vestit, però no tinc pressa: li vindré a fer companyia. (*Desapareix. Al moment se la sent que diu a algú*:) Sí, home, Dick! Es el nou amant de Marion, el senyor Jack Sherman, un aristòcrata de Nevada.

LA VEU DE DICK FERGUSON.—¿Un aristòcrata que posa els peus damunt la taula? (*Una rialla de Lilian. Jack treu els peus de com els tenia.*)

MARION (*Que ha oït la conversa*).—No estàs bé així, Jack.

JACK (*Rient*).—No que no hi estic. Estava millor abans. (*Entra Lilian Kent, ballarina del teatre. Es una noia jove i bonica. Passa per la vida gairebé sense heure'n esment i amb una inconsciència absoluta. Vesteix... Es a dir, vesteix. No se'n pot dir vestit del que porta al damunt: les cames nues o amb una malla de seda; a la cintura un cinturó de pedreria i plomes del que arrenca un tros de tissú que retallant-se en forma aguda li cobreix el pit i esdevé dues a manera de cintes que li creuen l'espatlla, nua. Al cap unes plomes d'autruç.*)

LILIAN.—Ja soc aquí... Sigui amable, Jack; fassim lloc al seu costat!... Això és tan petit! (*S'asseu.*) I un Abdulla? Veritat que tindrà un Abdulla?

JACK.—Els que vulgui. (*Li presenta, oberta, una cigarrera d'or. Ella n'agafa un cigarret, que ell li encén. Un moment.*)

LILIAN.—I vostè no fuma?

JACK (*Evasiu*I.—No, ara, no.

MARION (*Des de dins*).—Bé prou que deu haver fumat. No sents quina

pudor de tabac dolent? (*Jack treu la vella pipa que havia amagat i l'ensenya a Lilian. Els dos somriuen.*)

LILIAN.—Vostè, Jack, veig que no s'enfada encara que Marion el renyi.

JACK.—No, no.

LILIAN.—Es pel seu bé.

MARION.—Ara, senyora Dawson, surti un moment. Em fa vergonya quedar-me nua davant d'una dona. (*S'obre la cortina i apareix la senyora Dawson, que es queda dreta esperant tornar a ésser cridada.*)

LILIAN.—A mi també em passa. Trobo que em fa una mena de cosa... Trobo que no es natural... (*Somrient.*) En canvi, davant d'un home... Veritat, senyora Dawson?

LA SENYORA DAWSON (*Amb un somriure de llefiscosa amabilitat*).—Davant dels homes... Perdó: volia dir davant dels senyors... Davant dels senyors és una obligació. (*Calla i es gira a Jack, com demanant la seva aquiescència. Jack la mira durament. A l'altra part de la cambreta se sent remor d'aigua.*)

MARION (*Rient*).—I a vegades, un gust.

LA SENYORA DAWSON.—Sobretot pels senyors. (*Mira a Jack. Jack calla. Té els ulls fits en la senyora Dawson i la seva mirada és cada vegada més dura, més terrible.*) I quan la dona és tan bonica com la senyoreta Marion!... Veritat, senyor Jack, que és bonica la senyoreta Marion?

JACK.—Més que tu! (*Marion i Lilian riuen amb una rialla fresca. La senyora Dawson, un xic pàl·lida, somriu. Marion recomana:*)

MARION.—Jack, no fassis enfadar la senyora Dawson!

LA SENYORA DAWSON (*Amb molt respecte*).—El senyor Jack pot dir-me el que vulgui; ja sap que jo no m'enfadaré.

JACK (*Amb dolorós sarcasme*).—No, ja ho sé que no t'enfadaràs. No t'enfadaràs, perquè no et veus amb dret, perquè tens ànima de criat.

LILIAN (*Aixecant-se*).—Ai, Jack, que és estrany! Deixi-la estar la senyora Dawson. Algunes sort hem tingut d'ella!

LA SENYORA DAWSON.—La senyoreta Lilian té raó. Sempre he procurat fer tot el que he pogut.

JACK.—I has fet més mal que una pedregada! (*De tan en tant, s'oeix riure a Marion rera la cortina.*) Ah, bruixa! ¿A quants homes has contat les excel·lències i delícies del llit de la teva mestressa?

LILIAN.—Jack, per Déu, no sigui ordinari, no sigui grosser!

JACK.—Ah, de manera, que dir la veritat és ésser ordinari i grosser?

LILIAN.—Naturalment. No hi ha res més lleig que la veritat.

LA SENYORA DAWSON.—La senyoreta Lilian té raó. La veritat no porta més que molèsties.

JACK (*Ja no podent aguantar més la repulsió que sent*).—Calla, tu! ¡Fora del meu davant! (*D'una puntada de peu la llença rera la cortina on es*

vesteix Marion. Un «ai!» de por de la senyora Dawson. I la veu de marion, que diu :)

MARION.—Ha entrat a punt, senyora Dawson. L'anava a cridar.

LILIAN.—Ai, Jack, quin home més estrany n'hi ha de vostè. Me'n vaig, perquè no sé si riure o enfadar-me... Em vesteixo de seguida. (*Surt per la dreta. A poc s'obre la cortina i apareix Marion. Vesteix un trajo de nit molt elegant. No porta cap joia. La senyora Dawson segueix feinejant.*)

MARION.—Ja em tens aquí (*El besa.*) Pobre Jacè! T'has avorrit molt?

JACK.—No.

MARION.—Si t'has avorrit, tu en tens la culpa. T'he dit moltes vegades que no vinguis al teatre.

JACK.—I on vols que vagi? Lluny de tu la vida m'és odiosa. Aquí, almenys, et tinc al meu costat.

MARION.—I quan no m'hi tens, et diverteixes fumant un tabac infecte i fent enfadar la senyora Dawson (*Baixant un xic la veu.*) ¿Per què la tractes així? Per què li tens odi?

JACK.—¡Perquè està lligada al teu passat, perquè coneix més que jo la teva vida!

MARION (*Besant-lo*).—Criatura! Que ets criatura, Jack! (*Una mà truca discretament la porta.*) Endavant. (*Entren Dick Ferguson, William Colman, Charles Brown. Dick Ferguson, és un ric, un banquer; William Colman, l'empresari del teatre; Charles Brown el director. Tots de frac, abric i barret de copa.*)

WILLIAM.—A la seva disposició, Marion... Com va, Sherman?

JACK (*Encaixant*).—I vostè, Colman? I vostè, Brown?

MARION.—Quan vostès vulguin.

CHARLES (*A Dick, somrient amb intenció*).—Es veritat que vostès no es coneixen... El senyor Dick Ferguson... El senyor Jack Sherman... (*Dick Ferguson allarga la mà. Però Jack es limita a murmurar un fredíssim :*)

JACK.—Amb el senyor ja ens coneixíem... (*I li gira l'espatlla sense cap mena de contemplació, per a parlar amb William. Dick ha quedat en una situació desairadíssima, mirant a uns i a altres, sense saber què fer.*)

MARION.—¿I vol dir que l'excursió d'avui serà tan interessant com vostès asseguren?

CHARLES.—Interesantíssima. Un cau de melodrama, de gent dolenta.

MARION.—Autèntica?

CHARLES.—Autèntica. Sortosament, encara queda gent dolenta.

JACK.—Sí: per a divertir a la gent pitjor. (*A la porta apareix Lilian. Molt elegant. Trajo de nit. Capa de pells.*)

LILIAN.—Ja?

DICK.—A tu t'esperàvem, menuda! (*Jack es posa l'abric, el capell, els guants. Marion crida* :)

MARION.—Seyora Dawson!... Ens en anem!

LA SENYORA DAWSOÒ (*Apareixent amb una riquíssima «sortida de teatre» a les mans*).—De seguida... (*Posa la «sortida de teatre» a Marion Wark. Mentre li posa, diu* :) Perdoni'm: estava guardant les joies al maletí.

MARION.—Doncs, guardar-les bé, i de seguida a casa. I no es deixi el maletí a l'automòbil. (*Dirigint-se als altres.*) Anem, senyors?

DICK.—Quan vul... (*Corregint-se, degut a la presència de Jack, que no el deixa de qua d'ull.*) Quan vostè vulgui.

WILLIAM (*Sortint amb Charles*).—Jo suposo que, en anar a visitar aquesta taverna, no hi haurà perill.

CHALES (*Rient*).—No, home! Si no hi ha tal gent dolenta. Són comparses, senzillament, que ha llogat l'amo per a donar un to més sensacional a l'ambient.

WILLIAM.—Que em diu!

CHARLES.—El que sent. Es un truc que han explotat amb èxit alguns cabarets de París. (*Han sortit ja.*)

LILIAN (*Agafant-se al braç de Jack, que voldria quedar-se amb Marion, i sortint amb ell*).—Ai, Jack! ¡Quines ganes tinc de veure lladres de debò!

JACK.—Que no n'ha vist mai? Tots aquests senyors que la volten ho són: l'empresari, aquest banquer, tots els altres que no tenen altra personalitat que el diner. Vostè creu que es pot ésser honrat anant tan ben vestit i tenint tants dòlars?

DICK (*Còmicament escandalitzat*).—Marion, per Déu!

MARION (*Una mirada que és una pregunta.*)

DICK.—Sí, dona!... Aquest Jack Sherman... D'on l'has tret?

MARION.—No em parlis malament d'ell. Així l'estimo.

DICK.—Però és un salvatge!

MARION (*Somrient*).—Ja t'he dit que l'estimo. (*L'agafa pel braç. Dick, amb grotesca resignació, es posa el copalta, s'alça el coll de l'abric i es deixa dur per Marion.*)

MENTRESTANT CAU RAPID EL TELO

QUADRO SEGON

La cambra de David Carver en un Hotel miserable de Broadway. Un llit, al fons. Una taula. Una cadira. Un penja-robes amb alguna peça de vestir. Als peus del llit, arrambat a la paret un vell bagul de pell, no massa gros. A la paret, damunt del capçal del llit, un braç de metall amb una bombeta elèctrica. A l'esquerra, una finestra. A la dreta la porta.

Nit. Alta nit. La cambra fosca. Per la finestra entra una pàllida claror : la lluna, o els llums de la ciutat. Una pausa. Se sent pujar algú l'escala i la remor d'una conversa. Una clau al pany, dóna una volta. Entra el vell David Carver. Dóna la llum. Es dirigeix a la porta, i diu :

DAVID.—Entra, dona, entra. (*Entra Ruth Murphy. Ruth Murphy vesteix com les dones de ciutat. Va molt maquillada. Porta un paraigua al braç. S'abriga amb un renard d'imitació. Els talons de les sabates torçats i les sabates plenes de fang, delaten en ella la pobra dona cançada de trotar per les aceres del Broadway fent comerç del seu cos. Un aire d'immensa fatiga, de tedi infinit. David Carver vesteix d'una manera absurda : pantalons molt amples, de quadros, que li cauen molt arrugats damunt unes sabates rosses ; levita negra—i vella, ja no cal dir-ho— ; camisa de color, sense corbata ni coll postís, i l'ample barret de feltre, que ja duia al primer acte. David diu, oferint-li la cadira :*) Té, seu. Deus estar cançada... Això és molt alt... Només tinc una cadira... Em cuiden molt bé en aquest hotel : no volen que m'ganduleixi... Seu... A mi em queda el llit... Quina alegria tinc de veure't !

RUTH.—Alegria ?
DAVID.—Sí, alegria. Per què t'estranya ?
RUTH.—Com que allà dalt, a Nevada, em trèieu sempre de casa...
DAVID.—Allà dalt era altra cosa, i jo tenia un genit estrany. Aquí, a Nova York, em trobo tan sol !
RUTH.—Tan sol com jo em trobava a Nevada !
DAVID.—Perdona'm, Ruth. (*Un moment. Ruth s'estremeix.*) Tens fred, sembla que tens fred.
RUTH.—Sí.
DAVID.—En fa molt aquí. Allà dalt, amb la neu, no en teníem tant.

RUTH.—No... Jo mai n'havia patit tant com ara... Anar amunt i avall dels carrers solitaris quan tothom és a casa ben abrigat...

DAVID.—Aquesta és la ciutat més rica del món. Aquí, qui no té diners no és ningú. Aquí tot parla de riquesa, d'or, de dòlars, de milions de dòlars... però els pobres s'hi moren de fam i de fred!

RUTH.—De totes maneres, tenen un consol: tothom en parla dels pobres.

DAVID.—Valdria més que no en parlessin tant i els donessin abrics i aliments. (*Treu d'entre els matalassos una ampolla, del calaix de la taula dos vasos.*) Té, té... Això et refarà. Es rom. M'ha costat molt poder-me'l procurar... No volen que beguem. El diner per a ells. ¡ La moral per a nosaltres! (*Amenaçant amb el puny clos vers la finestra.*) ¡ Ah, ciutat sense entranyes! Ciutat sense cor! (*S'asseu al llit. Beu Carrega la pipa, l'encén.*)

RUTH (*Després de beure*).—Gràcies, David. Vós sou bo.

DAVID.—Ara potser sí: perquè soc desgraciat. (*Un moment. Segueix David*:) I creu-me: fins em dol l'haver-te tractat amb duresa.

RUTH (*Dolçament*).—Bah! Oblideu-ho.

DAVID.—Tu has d'oblidar-ho... Ara ja saps on visc. Vina sempre que vulguis, com més sovint millor... T'hi estaràs molt, encara, a Nova York?

RUTH.—No ho sé.

DAVID.—Què hi has vingut a fer aquí?

RUTH.—Tampoc ho sé... Es a dir, sí: allà dalt, quan maxareu vosaltres, no hi podia viure. Vosaltres no em volíeu, però, n'obstant, quan foreu lluny, m'hi sentia més sola i desemparada que mai.

DAVID (*No sabent que dir*).—Sí, és clar...

RUTH.—John Maynard, que llavors es feia amb mi, em tractava més malament que mai. Ell i els seus vaquers estaven furiosos contra vosaltres, i jo pagava la seva fúria... Tots en feien burla i escarni de mi... Ja no era una dona: era una cosa vil que es pren i es llença... No tenia consol de ningú... i vaig fugir per a venir aquí.

DAVID (*Amb sarcasme*).—Doncs, mira que aquí!...

RUTH.—Aquí hi sou vosaltres, vós i Jack! I el saber que hi ereu, encara que fins avui no ens hàgim trobat, ja m'era com una companyia.

DAVID (*No sabent com fer la pregunta*).—I aquí a Nova York...?

RUTH (*Alçant els ulls*).—Què?

DAVID.—Això!... Què? Què hi fas?

RUTH (*Baixant els ulls amb una profunda tristesa*).—David!... M'heu trobat al carrer, passejant... Ja ho sabeu, doncs... (*Un moment. David, confús, apenes diu, donant un tomb a la conversa*:)

DAVID.—T'estàs pelant de fred... Aquí, noia, no puc oferir-te grans comoditats... Recordes el gran foc de casa nostra a Nevada? (*Li espurnen els ulls de goig.*)

RUTH (*Sense amargor*).—Vós me'n trèieu, David.

DAVID.—Ja ho sé, rediable, i a fe que em dol saber-ho!... En canvi ara tu tremoles de fred i no puc fer res per a què et passi... Aquí no hi ha foc, no hi ha calefacció, no hi ha res. Es un hotel de pobres aquest, i els pobres es veu que tenen l'obligació de patir fred.

RUTH.—No us hi amoineu... Si estic molt bé...

DAVID.—Que has de estar, que has de estar!... Si la pell d'aquest pobre animalet la portes tota mullada.. Ara, aquesta manta, t'abrigarà. (*Li treu la pelleïna de renard, o qui sap de quina altra bestiola més domèstica. I la penja. Agafa una manta, la posa damunt les espatlles de Ruth.*)

RUTH.—Gràcies, David!

DAVID (*Omplint-li altra vegada el vas*).—I això encara t'abrigarà més.

RUTH.—Sou molt bo.

DAVID (*Després de beure*).—T'ho sembla. I t'ho sembla perquè per mi ara ja no ets una dona: ets una desgraciada. (*Amb odi en el que hi ha una espurna de comicitat.*) Ah, dones, dones! Amb quin gust les cremaria totes!

RUTH (*Després d'un moment*).—I... Jack?

DAVID (*Ombriu, pàllid*).—Jack? Aquí el busques, en aquesta miseria? Hi ve poc aquí, Jack. No el coneixeries. Està fet tot un senyor. Porta guants blancs com les senyores i una mena d'americana estranya, una americana amb cúa (*Ella s'estremeix i li diu*:) Tens fred, Ruth. Encara tens fred. Que vius lluny?

RUTH (*Fa que sí amb el cap.*)

DAVID.—Fa molt mala nit... Mira, si no t'espera ningú... No t'espera ningú?

RUTH.—Mai m'espera ningú.

DAVID.—... Podríes quedar-te a passar la nit aquí... Només hi ha un llit, però t'hi pots posar tú... Jo no tinc son... Altres nits pitjors he passat: al ras i sense ni una cadira... Però llavors tenia més alegria que avui... Què? Et quedes?

RUTH.—Sí. No sé si podria arribar a casa.

DAVID (*Mirant per la finestra*).—Està nevant (*A Ruth.*)Si et fa vergonya, sortiré a l'escala... Quan estiguis al llit m'avises.

RUTH (*Amb tristesa*).—No, David: m'he despullat davant de tants homes!

DAVID.—Com vulguis. (*S'asseu a la cadira, de cara al públic. Ruth va al fons. Comença a despullar-se.*)

RUTH.—Em treuré el vestit, que se m'arrugaria. Només tinc aquest... (*S'ha despullat, s'ha posat al llit. David va a tapar-la amb la manta. Per si no n'hi havia prou, despenja tota la roba del penja-robes i la posa damunt el llit: un abric, dues americanes, una ermilla, dos pantalons. Damunt de tot hi posa un coll i una corbata.*

DAVID.—Això també abriga... Què? Estàs bé?

RUTH.—Sí, molt bé... Però, i si venia Jack?

DAVID.—Si venia... millor per tu. (*Apaga la llum. S'asseu a la cadira. Encén la pipa.*) Però no vindrà. No vindrà!... El tenen lligat uns braços blancs de dona. (*Per la finestra es veu caure la neu. A l'interior de la cambra brilla a intermitències la brasa de la pipa de David Carver.*)

LENTAMENT CAU EL TELO

QUADRO TERCER

Un salonet o boudoir a casa de Marion Wack. Un balcó al fons. Una xemeneia a la dreta. Una porta a l'esquerra. El decorat de la cambra, blanc i daurat. Un luxe sobri i amable. Pocs mobles: un sofà, unes cadires, una tauleta Lluís XVI. Una vitrina amb vanos antics, marfils xinesos, miniatures del segle XVIII, *etc.*

Primeres hores de la tarda. Pel balcó entra la daurada claror del sol. Asseguts davant la taula, prenent cafè, estan David i Jack. Jack vesteix un elegant trajo clar, de matí. To gris, per exemple. David, com en l'acte anterior, els amples pantalons de basar, la famosa levita, que va deixant d'ésser negra. Té el barret de feltre damunt una cadira. Dreta, a la porta, hi ha Marion: trajo de crespó de Xina, molt elegant.

MARION.—I vostè, David, ja em perdonarà. Tinc uns amics al menjador i no és correcte que els deixi tanta estona sols.

DAVID (*aixecant-se i fent una reverència que ell creu el comble de l'elegància*)—Ho comprenc perfectament: se'n podrien endur alguna cosa. (*Marion somriu i surt.*)

JACK.—Ara podrem fumar, David.

DAVID.—Diga'm: de debò no et sap greu que t'hagi vingut a veure?

JACK.—No, home! I ara! Al contrari.

DAVID.—T'ho deia perquè com que vius en un món tan elegant, i t'has tornat un senyor... Moltes vegades he tingut por que t'avergonyissis de mi.

JACK.—Això ni ho heu de pensar. Jo us estimo com abans, David, com sempre! I mai no m'avergonyiré de vós.

DAVID.—No m'enfadaria pas si fos així. I ho comprendria. Pels carrers la gent em mira estranyada i riu. Primer em pensava que era perquè em coneixien. Però, no: és que dec anar una mica estrany.

JACK (*Somrient*).—Jo trobo que no. (*Amb una breu transició.*) Però, vaja, si us feieu fer roba i us vestíssiu com tothom!...

DAVID.—Com tothom? Encara aniria més estrany. I, a més a més, no vull que em robin.
JACK.—Que us robin?
DAVID.—Sí, perquè aquí tot va massa car.
JACK.—Però vós teniu diners.
DAVID.—En tenia. Ara, ja no.
JACK (*Dolorosament sorprès*).—Com?
DAVID.—Com? Molt senzill: fa quinze mesos que som a Nova Iork, tu m'has vingut a buscar diners moltes vegades... (*Jack, avergonyit, entristit, acota el cap.*) Ara sols em queden uns quants dòlars: els justos per a tornar a Nevada quan això s'acabi.
JACK (*lívid, ple de por*).—No, David! Això, no! Això, no, David!
DAVID (*Aixecant-se*).—Tu, Jack, no vius en aquest món. Es veu que no s'han acabat els miracles. L'amor d'una dona pot fer-los. De totes maneres, si els miracles t'ajuden a viure, beneïts siguin.
JACK (*Visiblement preocupat, com dient-s'ho a si mateix*).—Però els diners... Els diners!
DAVID.—Els diners també s'acaben. Com l'amor, com la felicitat, com tot. (*Jack calla. A dintre s'oeix la música d'una «Vcitor» tocant un disc dels Revellers. A més de la música, unes rialles. Una pausa.*) No hi pensis. No pensis en res que et pugui ésser dolorós ni desagradable. Quan tinguis una pena, una preocupació, vina a mi... I jo ja m'arreglaré! (*A la porta apareix Lilian. Vesteix un trajo molt elegant. Es detura un moment i somriu amb timidesa. Diu :*)
LILIAN.—Perdonin... Es que...
JACK.—Passi, Lilian.
LILIAH (*Avençant*).—Es que estàvem a taula i Marion ens parlava del senyor. (*Assenyala David, que resta molt estranyat.*)
JACK (*També amb estranyesa*).—Del senyor?
LILIAN.—Sí: Marion ens deia que era amic de vostè...
JACK.—I ho serà de vostè també. (*Presentant-los.*) La senyoreta Lilian Kent, una ballarina com n'hi han poques. I una noieta com n'hi han poques també...
DAVID.—Ballarina?
LILIAN.—Per a servir-lo.
DAVID.—No, gràcies. Què em faria jo d'una ballarina? Ptrò, ja et dic jo! Tan jove!
LILIAN.—I això, què té que veure?
DAVID.—En efecte, potser no té res que veure, potser he dit una bajanada... Però, vaja, tan jove i ballarina! Si encara és una criatura!
JACK.—Una criatura que ha fet tronar i ploure, que ha fet patir molt.
DAVID.—Això ja no em fa tan estany: es dona.
LILIAN (*Rient*).—Tan mal li han fet?
DAVID.—A mi i a tothom.

JACK (*Seguint les presentacions*).—El senyor...

DAVID.—Senyor, jo?

JACK (*Amb emoció*).—Més que molts... El senyor David Carver, l'home més noble i més bo que conec. Jo l'estimo com si fos el meu pare. I el que es rigui d'ell, és un miserable! (*Ha dit aquestes paraules amb to sever i doble intenció.*)

LILIAN.—Nosaltres no ens en rèiem, Jack.

DAVID.—Naturalment, senyoreta.

LILIAN.—Marion ens explicava com el va conèixer a les muntanyes de Nevada. Ens deia els costums dels caçadors, les seves aventures... Molt pintoresc, Jack, molt pintoresc!

JACK.—Molt pintoresc, però David se n'anava precisament quan vostè ha entrat.

LILIAN (*amb sincera torbació*).—Perdoni'm, Jack, si he estat indiscreta.

JACK.—No, Lilian, vostè no. (*A David.*) Anem, David?

DAVID.—Quan tu vulguis. (*A Lilian.*) Molt gust, senyoreta... (*Bruscament, canviant de to.*) Bé, vaja, si és una criatura! Adéu, menuda! Sigues ben bona minyona! (*L'abraça i li fa un petó als cabells i surt amb Jack. Lilian, que no s'esperava l'exabrupte, es queda rient. A poc entren Marion i Dick, que va amb trajo de carrer.*)

MARION.—De què rius? (*Lilian no pot contestar: el riure le'n priva. I segueix rient.*) Però, de què rius?

LILIAN (*Amb molts esforços*).—De David Carver, l'amic de Jack.

MIRION (*A Dick*).—Ho veus? T'ho deia que era un tipu còmic i divertit. No l'has volgut veure...

DICK (*Que vol ésser amorós i galant*).—No hi ha res que em diverteixi tant com estar al teu costat.

LILIAN (*Sempre rient*).—M'ha fet un petó!

MARION (*Aixecant-se indignada del sofà on s'havia assegut amb Dick*).—Qui? El vell David Carver?

LILIAN.—Sí!...

MARION.—Poca vergonya! Brètol!... I a casa d'una senyora!... Li prohibiré a Jack que el rebi més.

LILIAN.—Jack no hi és. Ha sortit amb David. Jo me'n vaig també. I tu, Dick, m'acompanyaràs.

DICK (*Al qual aquest programa no li fa cap gràcia*).—Jo?

MARION.—Perquè?

LILIAN.—Perquè tu ja no el necessites, i a mi m'acompanyarà a fer unes compres... (*A Dick, en veu baixa.*) I perquè Jack té mal gènit, i si et trobava sol amb Marion potser et senyalaria.

DICK (*Decidint-se*).—Sí: te raó Lilian. Estiraré les cames, que ja em convé. El metge m'ha recomanat molt excercici.

MARION (*Molt estranyada*).—Que estàs malalt?

DICK (*No sabent què dir*).—Artrític, un xic artrític. Tothom n'està poc o molt.

LILIAN.—Sempre és un consol... Anem, Dick?...

DICK.—Anem... Adéu, Marion... Fins a la nit... Molt agraït a la teva hospitalitat. El dinar ha estat esplèndit. (*Li estreny la mà.*)

LILIAN.—Adéu, estimada... (*La besa.*) I no t'hi enfadis amb David... No sé, quan m'ha besat m'ha passat una cosa estranya... M'ha fet l'efecte que em tornava petita, petita, quan encara no em besaven els homes... Me'n sento plena d'alegria d'aquest petó del vell David Carver. D'alegria i d'orgull! (*Arrossegant a Dick.*) Anem, anem. (*Surten Dick i Lilian. Una pausa. Marion està un xic inquieta, preocupada. Apoia un timbre. Compareix una serventa.*)

UNA SERVENTA.—La senyora em cridava?

MARION.—Sí: retiri el servei de cafè, els licors... No: els licors deixi'ls... I avisi a la senyora Dawson que l'espero aquí.

UNA SERVENTA.—La senyora serà servida. (*Es retira amb el servei de cafè. Una pausa. A poc compareix la senyora Dawson.*)

LASENYORA DAWSON.—Diu que em cridaves?

MARION.—Sí: per a què em facis companyia. M'han deixat sola.

LA SENYORA DAWSON.—Tots?

MARION.—Sí.

LA SENYORA DAWSON.—Jack també?

MARION.—Sí. (*En el rostre de la vella alcavota hi ha un breu resplandor d'alegria.*)

LA SENYORA DAWSON.—I Dick Ferguson?

MARION.—Ha acompanyat a Lilian.

LA SENYORA DAWSON (*Entre dents*).—Malaguanyada ocasió que s'ha deixat perdre.

MARION.—Què et passa?

LA SENYORA DAWSON.—Res, no res...

MARION (*Fent-li lloc al sofà*).—Sèu. I té: serveix-te una copa de cointreau.

LA SENYORA DAWSON (*Després de beure*).—No t'ha dit res Dick Ferguson? No t'ha parlat de res?

MARION (*intrigada, encara que sospita on la vella alcavota vol anar a parar*). —No. Què m'havia de dir?

LA SENYORA DAWSON (*Molt insinuant*).—Dick està boig per tu.

MARION (*Complaguda, però rient*).—No, dona, no!

LA SENYORA DAWSON.—Et dic que sí. I quan jo et dic que sí en qüestions d'aquestes, em pots creure. Tinc molta experiència, molta pràctica. Els homes, per mi, són com de vidre. Sé veure tots els seus pensaments, tots els seus desitjos... Dick t'estima...

MARION (*Vagarosa*).—M'estima...

LA SENYORA DAWSON.—No tant? Més! I tu ho saps tan bé com jo. Però ja m'entens.

Marion.—Sí que t'entenc. Però no et crec.

La senyora Dawso.—Doncs, creu-me, que jo no m'equivoco mai. Avui ets la dona de moda, l'actriu més famosa del Broadway. I ets jove, ets bonica, ets elegant. Carn de senyor, carn de ric... (*Riu.*) Afalagues la vanitat de l'home que et tingui. Poder dir : «Marion Wark és la meva amant», és una gran cosa. Avui el teu paper està alt.

Marion (*Rient*).—No tant, no tant.

La senyora Dawson.—No tant? Més! I tu ho saps tan bé com jo. Però tu m'has donat un desengany, un gran desengany que no m'esperava.

Marion.—Jo?

La senyora Dawson.—Sí, tu. Ets una romàntica, vet-ho aquí. I el romanticisme, aplicat a l'amor, és com un gep. No és fa carrera amb el romanticisme. Mira que anar-te a enamorar de Jack Sherman, d'aquest salvatge! Un home rústec, aspre i ple de punxes com una gatosa! Un home sense educació, que no sap tractar les senyores.

Marion.—Jo no en tinc pas queixa.

La senyora Dawson.—Tu. no, perquè estàs cega. Però jo sí. (*Posant-se la mà en el lloc més carnós del seu cos.*) Tinc esperances que aquest encegament per l'home de la muntanya et passarà. (*Marion calla.*) Ja t'està passant... (*Amb alegria.*) I és clar! Si no podia ésser d'altra manera!... Aquest home, Marion, no és del teu braç. Es un salvatge, una fera.

Marion.—Calla. Ell no es mereix que el tractin com el tractes. Es bo, és noble, és generós. I m'estima. Sóc jo la que... (*Calla, deixant la paraula enlaire, com avergonyida, com apenada. La senyora Dawson la contempla i somriu amb satisfacció. Després d'una pausa, diu*) :

La senyora Dawson.—Deixa't de sentimentalismes. Pensa que si Jack Sherman hagués deixat d'estimar-te, et plantaria. No et sacrifiquis, fes com ell faría... Pensa que la joventut d'una dona com tu passa aviat, i cal aprofitar-la. Les dones com tu teniu poc seny, i n'hauríeu de tenir més que les altres. Dick Ferguson és ric, un dels homes més rics de Nova York. Aquest et convé. No és tan jove ni tan ben plantat com el teu Jack, però és més ric. I els diners compensen de moltes coses. (*Marion calla, pensativa, deixant-se guanyar per l'encís malèfic.*) Creu-me... Dick et vol, i té tants diners que no se li acabaran mai... (*Marion calla... En aquest moment entra Jack. Les dones no el veuen.*) Ara és el moment d'apretar, el moment d'exigir... Per tu, per aconseguir-te, no li doldrà res... Crec que hi vas estar uns dies, però després, en marxar a Califòrnia, t'enamorares d'aquest salvatjot... I Dick vol tornar amb tu... (*Jack, molt pàl·lid, avança sense que les dones el vegin, fins darrera el sofà.*) No et negarà res, et donarà tot el que demanis... Ja m'ha parlat d'un nou automòbil, d'unes joies, d'un viatge a Europa... Creu-me, Marion. Deixa't de romanticismes. Oblida a Jack i escolta a Dick... Té diners, molts diners... molts diners!... (*Jack,*

lívid, descompost, ha escoltat la conversa. En el seu rostre s'hi reflecten el fàstic, la por, l'odi. Ara alça el braç tremolós amb lentitud, amb una lentitud esfereïdora, damunt el cap de la vella alcavota que segueix parlant, parlant...

RAPID, CAU EL TELÓ

QUADRO QUART

L'ESCENA

Un carrer extrem, proper al Broadway. Un carrer negre i miserable. Un fanal. Cases foradades per balcons, portes i finestres. A les portes, més altes que el nivell del carrer, s'hi puja per una escala de pocs graons. A la dreta—al fons dreta—, una taverna amb cortines vermelles als vidres.

Nit, alta nit. Hivern. Portes i finestres inhospitalàriament tancades. Molt alta, una finestra amb llum. Al fons del carrer, negre, un fanal. Sota el fanal, nimbada per la seva claror, Ruth Murphy. Ruth Murphy, tremolosa de fred, trista, caiguda irremeiablement al pou fètid de la mala vida. La indumentària de sempre : l'únic vestit que té, la pell de renard, el paraigua. Berret de feltre. Guants. Va molt maquillada. Els seus ulls tenen un resplandor de febre. Deu fer fred. Ruth pica amb els peus a terra per a fer-se'l passar. Però això és poc. Comença a caminar. I de sobte, estemordida, desapareix corrent. A poc, un policia. Mira pels vidres de la taverna. Passa. Una pausa. I unes veus. I, rera les veus, un home i una dona. Tipus miserables, de baix fons. Tipus que són iguals per tot : a Nova York com a París, a Londres com a Berlín...

ELL (*Agafant brutalment la dona per un braç i arrossegant-la*).—Hi aniràs !

ELLA (*Resistint-se*).—No ! No !

ELL.—Et dic que hi aniràs. Fores la primera dona que no m'hagués obeït ! Au ! Via ! Si no de grat, per força ! (*Li venta una bofetada. La dona cau a terra, plorant i maleint.*)

ELLA.—Brètol ! Mal home ! (*Ell la fa avençar a guitzes. Tràgica pilota de carn. Desapareixen tots dos. A l'interior de la taverna, la música alegra d'una pianola. Lentament, entra Ruth, i avança fins a posar-se, com abans, sota el fanal. I, de sobte, altres veus en la nit. I apareixen*

Marion Wark, Jack Sherman, Lilian Kent, William Colman, Charles Brown i Dick Ferguson. Dividits així : Marion, Jack i Dick ; Lilian i Charles ; al darrera de tots, William. Es deturen un breu moment.)

MARION (*A William, assenyalant la porta de la taverna*).—Es aquí?

WILLIAM.—No. Aquí hi vinguérem l'altra nit.

LILIAN.—I no ens hi divertirem gaire. No hi havia criminals. Només hi havia pobres.

JACK.—I els pobres no diverteixen a ningú. (*Segueixen caminant. Sota el fanal, Ruth, la pobra prostituta, és una pàl·lida fantasma dolorosa. En veure Jack i Marion, els seus ulls es dilaten d'angúnia. Fa un gest trencat com implorant compassió. Jack i Marion l'han reconeguda també. Jack s'ha quedat lívid. Marion somriu amb goig cruel. Passen. Jack encara es gira a mirar la pobre desferra humana. Quan ja han sortit, esclata la rialla insolent de Marion. Ruth, pàl·lida, tremolant, s'apropa a la paret i, amb una gran emoció, trenca a plorar. Dos mariners entren al carrer. Caminen amb dificultat : estan embriagats. Es deturen.*

UN MARINER.—Tu, mira . una dona.

L'ALTRE MARINER.—I plora.

UN MARINER.—Deixem-la plorar. Està borratxa. (*I segueixen el seu camí. A l'interior de la taverna, la música alegra de la pianola.*)

MOLT LENTAMENT CAU EL TELÓ

ACTE TERCER

QUADRO PRIMER

El salonet d'abans, que ja coneixem, a casa de Marion Wark.

Primeres hores de la tarda. Marion s'acaba de llevar del llit, acaba d'eixir del bany. Vesteix un pijama molt elegant. La serventa li posa al damunt una bata de seda. Després es retira. Marion queda sola amb Dick Ferguson.

MARION.—Vols que et digui una cosa?

DICK.—Totes les que vulguis.

MARION.—No he pogut dormir.

DICK.—I perquè?

MARIOÒ.—Estic preocupada, trista. Penso en el pobre Jack...

DICK.—Això té un remei fàcil: no hi pensis.

MARION.—En efecte, és un remei fàcil. Però difícilment pot seguir-se. (*Una pausa breu.*)

DICK.—De totes maneres, veus el què són les coses? A mi m'alegra que tu, pensant en Jack, estiguis trista!

MARION.—Dick, no diguis ximpleries.

DICK.—Si no dic ximpleries, no sabré què dir!... (*Seguint amb el to d'abans.*) Sí, m'alegra perquè penso: quan m'arribi l'hora, quan m'hagi deixar a mi, també estarà trista. (*Rient.*) I és que sóc un sentimental, un banquer sentimental... Ja sé que tu, en mi, preferiràs el banquer. (*Marion, abstreta, no respon.*) Veus? Això m'agrada. No em vols mentir. Tu i jo no ens podem mentir mai, encara que, com t'acabo de dir, jo sigui un sentimental. Ens associem per a l'amor com per a un negoci. Les coses clares. Jo aporto tant, tu aportes tant; jo exposo això, tu això altre...

MARION.—Jo, qui sap el que jo exposo! Tal vegada la vida d'un home!

DICK.—No t'ho prenguis tant a la valenta! Avui només es maten els rics... quan es tornen pobres. Però, per amor? Matar-se per amor? Ningú!

MARION.—T'equivoques... Bé, és clar!... En aquestes coses tu t'equivocaràs sempre... Encara hi han noies que es maten per amor. Jo n'he conegut una: Doris Miller, una «girl» que treballava en el mateix teatre que jo. Tenia un amant, un pintor de Greenvich Village. S'estimaven molt. Però ell era tísic i la misèria els acorralava. Ella, per a fer-se amb uns diners que no podia guanyar al teatre, s'entregà a un senyor ric... Prop d'una noia pobra i bonica sempre hi ha un senyor ric que no té gaires escrúpols... La noieta sí que en tingué. Aquell dia hi hagueren diners, alegria, medicines, aliments, rialles i llàgrimes. Però Doris s'avergonyia davant de l'amant, es sentia impura. A l'endemà demanà a un amic que provava un aeroplà que la deixés volar amb ell. I volant sobre Brooklin, a tres mil metres, es deixà caure...

DICK.—Quin final per a una pel·lícula!

MARION.—Calla!

DICK.—Callo. (*Una petita pausa.*) Puc fumar? (*Marion no respon. Dick encèn un cigar.*) Fumo.

MARION. (*Abstreta, com per a sí mateixa*).—Jo no l'hauria de deixar a Jack. No, no l'hauria de deixar.

DICK.—Però, Marion, si és un salvatge!

MARION.—Un salvatge que m'estima, que per mi ho ha deixat tot, que sols viu per mi!

DICK.—Compren que hi han coses que no admeten comandita, per molt banquer que un sigui.

MARION.—No et facis el generós, que ja saps que Jack no acceptaria aquesta mena de comandites. I menys de tu.

Dick.—Sí, em sembla que no li sóc simpàtic.
Marion.—Calla.
Dick.—Callo. Però et veig sofrir i el programa no em fa gaire gràcia.
Marion.—Ho suposo. Si no et plau, pots deixar-lo.
Dick.—Em plaus tu, i em quedo.
Marion.—Com vulguis.
Dick (*Després d'un moment*).—Potser faries com la teva amigueta Doris.
Marion.—No temis. Jo no podría. Ella era més bona que jo.
Dick.—Com veig que encara estimes a Jack...
Marion.—T'enganyes. No l'estimo. I això és el que em dol. L'amor que li tenia ha estat com una gran foguera. Ara d'aquesta foguera sols en queda al meu cor un grapat de cendra.
Dick.—Això ja m'alegra més.
Marion.—No t'alegris massa. A ell el deixo, perquè no sé mentir. Quan li deia que l'estimaria tota la vida, ho creia, era sincera amb ell. Amb tú també ho vui ésser. A tu no t'estimo.
Dick.—Doncs, perquè acceptes...?
Marion.—Perquè? Tu abans ho has dit : perquè el nostre amor serà com un negoci, com una transacció. Tu ets ric, jo sóc bonica.
Dick.—Dona ! No calia que m'ho declaressis d'una manera tan crua !
Marion.—Ja t'he dit que jo no sé mentir : ni a ell, ni a tu... ni al que vindrà.
Dick (*Amb abatiment un xic còmic*).—Gràcies.
Marion.—Fas bé d'agrair-m'ho. Jo he volgut ésser lleial amb tu. Ara potser aquesta lleialtat t'és desagradable. Però, com que tu no ets sentimental...
Dick.—T'he dit que sí que ho era...
Marion.—Però ho has dit per dir-ho... Com que no ho ets, quan sigui la teva amant, quan tothom ho sàpiga, quan em llueixis per music-halls i cabarets, oblidaràs aquesta conversa que ara t'enutja i fereix la teva vanitat.
Dick.—Ja em convé. Quina conversa ! Amarga com una medicina.
Marion.—Ara deixa'm.
Dick (*Estranyat*).—Deixar-te? Ara, precisament?
Marion.—Sí. I no temis. Tractes són tractes : et necessito...
Dick.—...perquè sóc ric.
Marion.—Perquè ets ric, sí ; i seré teva. Però ara vui ésser meva, vui estar sola. Necessito allllunyar aquesta ombra de la meva vida.
Dick.—Quina ombra?
Marion.—La de Jack. No sé què fer, encara no sé què fer : si negar-me a veure'l o tenir amb ell una darrera conversa.
Dick.—Marion, tu encara l'estimes !
Marion.—T'he dit que no.
Dick.—I jo t'he dit que hi han coses que no admeten comandita !

MARION.—I jo no ho he oblidat. Però ara deixa'm, veste'n. La teva presència m'enerva. Necessito estar sola, vui estar sola.

DICK.—Jo potser podria ajudar-te a resoldre aquest conflicte.

MARION.—Tu només m'ajudaràs a resoldre una mena de conflictes : els de diners. Els altres, no.

DICK (*Adolorit i ofès*).—Tens una manera de parlar !...

MARION.—Em poso a to amb tu, un banquer que em compra. I els banquers, segons tinc entès, sou enemics de la literatura.

DICK (*Que lluita per comprendre aquest caràcter de dona*).—Sí, però no tant. Els banquers també volem ésser enganyats...

MARION.—¡ ... !

DICK (*Ràpid*).—No, no com et penses. Vui dir que tampoc ens agrada que sempre ens tractin com banquers. Banquer, avui, ho pot ésser tothom.

MARION.—Sí : tothom que sàpiga robar.

DICK.—No tant !... Però, vaja, vui dir que quan tenim una dona als braços, voldríem ésser alguna cosa més. De banquers n'hi han tants !

MARION.—De dones que els necessiten també.

DICK.—També, però, vaja, fer-se la il·lusió de què a un no l'estimen pels seus diners deu ésser una cosa molt bonica.

MARION.—No ho saps ?

DICK.—Per experiència, no.

MARION.—Amb mi tampoc ho sabràs. Ja t'he dit que jo no sé mentir.

DICK (*Resignadament*).—Ja m'ho has dit, sí.

MARION.—Ni sé estimar a l'home que em compra.

DICK (*Més resignadament*).—Què hi farem ! Paciència !... Però aquesta manera de parlar ! (*A l'interior de la casa repica un timbre. Marion, molt pàl·lida, s'aixeca.*)

MARION.—Jack !

DICK (*Aixecant-se també, gens tranquil, amb còmica consternació.*—Què dius, ara ?

MARION.—Sí. es Jack. (*A la porta apareix la senyora Dawson. El timbre no cessa de sonar.*)

LA SENYORA DAWSON.—El senyoret Jack. Què he de fer ?

DICK (*Agafant el berret i l'abrig*).—Això ja no es pregunta : no obrir.

MARION.—Esperis... No, no obri... Jo l'avisaré. (*La senyora Dawson es retira. Segueix repicant el timbre. S'oeixen uns cops ens una porta que hom suposa és la del pis. Marion, molt pàl·lida, amb les mans crispades, es tapa les oïdes.*) No !... No !... No !...

DICK (*Que no sap per on fugir*).—Qui tingués l'aeroplà de la teva amiga Doris !... I no el voldria pas per suïcidar-me ! (*Segueix repicant el timbre. Segueixen els cops a la porta.*)

LENTAMENT HA ANAT CAIENT EL TELÓ

QUADRO SEGON

L'ESCENA

El mateix salonet a casa de Marion.

COMENÇA :

Del quadro anterior a aquest ha passat, amb el teló a baix, un minut escàs. El timbre no ha cessat de sonar. Ara, lentament, s'aixeca el teló i el timbre i els cops a la porta segueixen oint-se. I la veu de Jack. En escena, Marion, sola, en la mateixa actitud d'abans.

MARION.—No !... No !... No !...

LA VEU DE JACK.—Obre !... Obre, o tiraré la porta a tera !... Sé que ets a casa !... Obre ! (*A la porta, com abans, apareix la senyora Dawson.*)

MARION.—Obre ! (*La senyora Dawson surt. Marion, resolta, decidida a afrontar la situació, s'aixeca. No es mou, però, de prop del sofà. I és que l'emoció, que vol dissimular, no la deixa ni caminar. Ja no sona el timbre. Remor a dins : les veus de Jack i la senyora Dawson, alguna cadira que cau... I entra Jack. Lívid, descompost, tremolós, en veure a Marion es detura en sec. No sap què fer, no sap què dir. Mira al seu entorn, amb una mirada plena de rezel.*

JACK.—Perquè heu trigat tant a obrir ? (*Marion calla.*) Digue's : perquè heu trigat tant a obrir ? (*Marion calla.*) Qui hi havia amb tu ? Qui estava amb tu ? Parla !

MARION (*Fent un gran esforç per a vèncer l'emoció que la domina*).—I tu, com és que et presentes així a casa meva ?

JACK.—A casa nostra, deus voler dir.

MARION.—He dit a casa meva. (*Ell la mira amb pasme dolorós. El seu rostre es contrau en un un rictus d'ira. Després, inconscientment, torna a esguardar al seu entorn. En Marion s'observa durant tot l'escena una gran tristesa i un afany d'ésser cruel per a guarir el pobre minyó.*) Sí, el que sospites és veritat : aquí, amb mi, hi havia un home. (*Jack va a llençar-se, impulsiu, a les altres cambres.*) Però ja no hi és. Quan tu entraves, ell sortia.

JACK (*amb un crit inarticulat*).—El seu nom ! El nom d'aquest home !

MARION.—El seu nom és lo de menys. Ell o un altre, què hi fa ? A ell tampoc li pots demanar comptes.

JACK (*llençant-se-li al damunt, agafant-la pel coll*).—Ah, canalla! El defenses?

MARION (*Sense defensar-se ella*).—Em fas mal, Jack... Deixa'm. (*Jack la lliura de les mans terribles.*) No, no el defenso. Ni em defenso jo. Però quan un home té una dona i ella se'n va amb un altre, no és a ell a qui s'han de demanar comptes, sinó a ella.

JACK.—Què dius? Quan un home pren la dona d'un altre?

MARION.—No siguis criatura, Jack. No hi ha cap dona que es deixi prendre, no n'hi ha hagut mai cap. Pensa que quan una dona s'entrega a un home és perquè ella ha volgut que així fos. Ja veus que no puc ésser més lleial amb tu. Aquí sols hi ha una culpable: jo, i aquí em tens. Tens dret a venjar-te, a matar-me.

JACK (*deixant-se caure, desesperat, a una cadira*).—No, no!... Calla!... Calla!... Lo que s'estima no es destrueix.

MARION (*dreta davant d'ell*).—Jo voldria que no m'estimessis. (*Una pausa punyent, dolorosa.*)

JACK.—M'has enganyat! M'has traït!

MARION.—No. Això, no. Això no tens dret a dir-m'ho, perquè no és cert.

JACK.—Com?

MARION.—M'he enganyat, m'he traït a mi mateixa. He deixat d'estimar-te.

JACK.—Però és possible deixar d'estimar. L'amor, doncs, és una paraula vana?

MARION.—Ja ho veus!...

JACK.—I ara, un altre!...

MARION.—Sí: ara un altre. Un altre al qui no estimo.

JACK.—No menteixis.

MARION.—No menteixo. No he mentit mai.

JACK.—Doncs, perquè em deixes? Perquè em llences del teu costat?

MARION.—Per això: perquè no et vui mentir. Perquè ja no et tinc l'amor que et tenia.

JACK (*lluitant amb la seva desesperació*).—Però això no és possible. Quan jo era un obscur caçador a Nevada, tu vares dir-me que m'estimaries tota la vida! I m'has enganyat!

MARION.—No t'he enganyat, perquè al dir-t'ho, ho creia. I és que tot lo d'aquella aventura m'havia enlluernat, m'havia embruixat: els boscos, les muntanyes, la teva vida, tu. Jo no n'havia vist mai de muntanyes com aquelles ni d'homes com tu... Però ara, tot ha canviat. Ara, mira't, Jack. (*Jack, inconscientment, es mira de dalt a baix.*) Ara ets un home com els altres.

JACK (*Aixecant-se*).—No! Com els altres, no! Cap home t'haurà estimat com jo t'estimo! Cap home s'haurà apropat a tu amb tanta il·lusió.

MARION.—Una il·lusió que també he sentit jo.

JACK.—I que ara llences i trepitges com les flors que t'envien al teatre.

MARION.—Potser sí. Però pensa que si tu sofreixes, jo sofreixo tant com tu.

JACK (*anant a ella i abraçant-la*).—Marion! Marion meva! Encara podem ésser feliços!

MARION (*desfent-se de l'abraçada*).—No, Jack. La nostra felicitat ja no és possible. Tot s'ha acabat entre nosaltres.

JACK (*Exaltant-se a mesura que parla*).—Però jo no t'entenc! Em fas una canallada i encara te n'he de donar les gràcies! Ets una dona vil i sembles una santa. (*Agafant-la brutalment per un braç*). Diga'm! Quina mena de dona verinosa ets tu?

MARION (*Dolçament*).—Em fas mal, Jack!

JACK (*Deixant-la i asseient-se al sofà, desesperadament*).—Déu meu! Déu meu!... Però és possible això? La vida és una cosa tan brutal, tan cruel? Acabar!... Però l'amor també s'acaba?

MARION.—L'amor també s'acaba! (*Una pausa. Jack està abatudíssim amb el rostre tapat amb les mans.*) Ara em fas pietat, voldria no fer-te sofrir. Però no m'és possible. Et podria mentir l'amor que abans era sincer. Però tampoc això m'és possible. Ets pobre...

JACK.—Abans no n'era!

MARION.—No m'ho tiris en cara, que no t'he estimat pels diners. Ets pobre... i jo he de viure amb luxe. I el luxe sols pot donar-me'l un altre home, un home ric. Tu no acceptaries aquesta promiscuïtat odiosa. Tu ets un home massa pur, massa digne, per acceptar aquesta mentida vil.

JACK (*Repetint el «leit motif» de la seva desesperació*).—Però, i ara? I ara?

MARIOò.—Ara, què?

JACK.—Què faig, jo?

MARION.—Resignar-te, guardar en el teu cor un bon record d'aquests temps passats, i dir-me adéu.

JACK.—Es tan dolorós dir adéu a lo que encara s'estima. (*Una pausa. Jack s'ha aixecat. No sap què fer, no sap què dir. Agafa el barret, el deixa. El torna a agafar. El moment ha de tenir una intensa emoció.*) Ara, tot sol... Havent-ho perdut tot: l'amor, els diners, el gust de viure.

MARION (*Amb un crit de por*).—Jack!

JACK.—Sento com si, de cop i volta, molts anys m'haguessin caigut al damunt... Quan era menut em contaven que els cabells d'una reina que tenia moltes penes, es tornaren blancs en una nit... Això no deu ésser pas privilegi dels reis, i més penes que jo no les devia tenir... La meva joventut ja s'ha acabat!

MARION (*més dolçament*).—Jack! Perdona'm!

JACK (*Amb un gran anhel*).—I mai més?... Ja no ens veurem mai més?

MARION.—Mai més. Es millor que trobis un altre amor que et fassi oblidar el meu.

JACK (*Amb un crit de desesperació ferotge*).—No!

MARION.—Sí, Jack. Es el millor que puc desitjar-te. (*Una altra pausa. Jack*

i Marion es miren i ja no saben que dir-se. Marion, que no pot sostenir més la situació, toca un timbre.)

JACK.—Què fas?

MARION.—Es tard... (*Jack, de sobte, delirant d'amor i de dolor, s'agenolla davant la dona estimada, i, abraçant-la li besa les robes, les mans, els braços, el rostre. S'aixeca en sentir la senyora Dawson, que es detura a la porta.*)

LA SENYORA DAWSON (*Amb un somriure de triomf*).—Em demanava?

MARION.—Sí. Acompanyi el... Acompanyi a Jack. (*Jack, no volent que la vella alcavota endevini el seu drama, surt ràpidament. Una gran pausa. El cop de la porta del pis en tancar-se. En oir-lo Marion, que no s'ha mogut de com estava, s'estremeix. Torna a entrar la senyora Dawson, s'apropa a Marion, i diu amb una rialleta :*)

LA SENYORA DAWSON.—Vaja, veig que no hi ha hagut escàndol. ¡Es més bon noi del que em pensava! (*Marion, malt pàl·lida, no respon. Dues llàgrimes li llisquen cara avall.*)

CAU RAPID EL TELO

QUADRO TERCER

Una taverna d'aspecte miserable. Com està en un nivell més baix que el carrer, s'hi entra per una porteta alta que té escales. Aquesta porta és al fons. Al fons també, i a igual alçada que la porta, unes finestres enreixades, de vidres plens de pols i de fang. A la dreta un taulell. A l'esquerra una porta. Algunes taules, algunes cadires. Del sostre pengen uns aparells elèctrics. Tot dona una impressió tèrbola de penombra, de misèria, de crim.

Nit. La taverna espessa de fum. Rera el taulell l'amo, Warner, en mànegues de camisa. Es un home roig, apoplétic, d'aspecte bestial, que fuma una pipa apestosa. Un mosso va i ve de taula en taula. Asseguts a una taula de primer terme David Carver i Ruth. En una altra, a l'extrem oposat, Ronald Cody i Lew Murnau, dos indesitjables mixtes de lladre i de valent d'ofici. En una altra Jimmy, un negre i Hokusai, un japonès, els dos d'aspecte derrotat i miserable. En una taula del fons, dormint de cap a la taula. Myrna Brook, una noieta que va morint-se de dia en dia—de nit en nit—, pels carrers, pels bordells, per les tavernes. Dret davant del taulell Mickey Jackson.

RUTH.—I Jac... ?
DAVID.—No sé. Fa dies que no l'he vist.
RUTH.—Us oblida?
DAVID.—I jo li perdono. Té motius d'oblidar-me.
RUTH.—Motius?
DAVID.—Sí, és feliç.
MICKEY (*Colpejant amb el vas buid damunt el zenc del taulell*).—Warner!
WARNER.—Va. (*Li omple el vas d'un líquid grogós. Mickey beu.*)
RONALD (*A Lew*).—Es un negoci que no pot fallar.
LEW.—Tu ets molt optimista, tot ho veus de color de rosa. Tampoc podia fallar l'altra vegada, i si ens descuidem la policia ens hi agafa els dits.
RONALD.—L'altra vegada era l'altra vegada. I el passat no compta. Ara és cosa segura. La vella viu en un reco de Coney Island, i a les nits es queda sola a casa... (*Segueixen la conversa en veu baixa.*)
JIMMY (*Fort, sinistre i herculi, a Hokusai*).—Et dic que aquí els homes de color estem perduts.
HOKUSAI (*Grog, brut, espellifat*).—Sí, no hi fem pas gaire broma.
JIMMY.—Se'ns desprecia, se'ns obliga a viure pitjor que les bèsties.
HOKUSAI.—I nosaltres no ens mereixem aquests tractes. Som bons, treballem hores i hores sense queixar-nos i cobrant un jornal miserable... I si tinguessin vers nosaltres una petita finesa, una paraula amable, encara treballaríem més i de més bon grat... Però son orgullosos i no ens volen. Perquè no ens deuen voler?
JIMMY.—Saps per què? Perquè tenen la pell blanca. Ja veus si són idiotes!
EL MOSSO (*A la taula de Myrna Brook*).—Ep, Myrna! L'amo no vol que aquí s'hi dormi! (*L'agafa per l'espatlla i la sacseja brutalment.*)
MYRNA (*No ben desperta del tot*).—Eh?
WARNER (*Des de darrera el taulell*).—I ben net que sí! Això no és cap asil. A fora!
MYRNA (*Sense aixecar-se i en to de plany*).—I on he d'anar? A casa? No en tinc. Ja fa tres dies que l'amo em va treure per no poder pagar la setmana... Al carrer? Al carrer hi fa massa fred i els homes ja no em volen.
RUTH.—Pobra criatura!
MYRNA.—Deixeu-me estar aquí!
EL MOSSO.—L'amo no ho vol, Myrna!
L'AMO.—A fora!
MICKEY (*Trencant d'un cop el vas damunt del taulell, a Warner*).—Brètol!
WARNER (*Estranyat*).—Com?
MICKEY.—Sí, a tu t'ho dic! Ets un brètol, Warner! (*La gent s'ha aixecat de les taules en actitud expectativa.*) Les dones no es tracten així, Myrna, encara que la vida l'hagi trepitjat, és una dona! Tu no la trepitjaràs.
WARNER.—Cridaré la policia!

JIMMY.— (*A Hokusai*).—Veus? Com que té la sort d'ésser blanc fins es pot fer ajudar per la policia.

MICKEY.—I que has de cridar! No veus que a aquí al primer que s'enduria seria a tu!

WARNER.—Soc a casa meva!

MICKEY.—Encara que hi siguis. ¡ Aquesta dona es queda perquè jo ho vull, perquè jo ho mano! (*Al mosso.*) Tu, serveix-li el que vulgui.

WARNER.—Això ja és altra cosa.

MICKEY.—Es que no ho faig per tu, canalla! Ho faig per ella. Però si a mi em sembla bé s'estarà tota la nit aquí sense fer consumació.

WARNER (*No gens tranquil*).—Home, això ja es parlar d'altra manera! ¡ I parlant la gent s'entén!

MICKEY.—Tu i jo no ens entendríem mai.

WARNER.—Per mi que es quedi tant com vulgui... Si sempre m'ha estat simpàtica, pobra noai!

MICKEY (*Autoritari*).—A callar!

WARNER.—A callar, doncs.

MYRNA (*Al mosso*).—Un cafè negre, ben calent. (*A Mickey.*) Gràcies, Mickey! (*Mickey s'apropa a la dona i, com si es tractés d'una noieta de pocs anys, li passa la mà pels cabells en una caresa suau. Ella li besa, agraïda, la mà. Mickey, retorna al taulell, pren un vas i colpejant-lo lleugerament damunt del zenc, diu :*)

MICKEY.—Warner!

WARNER (*Omplint-li el vas amb el líquid grog d'abans*).—Com si no hagués passat res.

MICKEY.—Alegra't-en que no hagi passat res. (*Tothom fa estona que s'ha tornat a asseure. Segueixen les converses d'abans.*)

RONALD (*A Lew*).—El cop és segur, et dic que el cop és segur...

LEW (*Fent acció de pegar*).—Potser sí que ho serà.

RONALD.—Es tracta d'una vella maniàtica i estúpida que guarda els diners a casa... (*Segueix la conversa en veu baixa.*)

DAVID.—Quin fàstic em fa tot això. I quina pena!

RUTH.—Es veritat.

DAVID.—Jo em creia que nosaltres, els de muntanya, erem uns salvatges. Però els veritables salvatges són els d'aquí : uns salvatges que van en automòbil i vesteixen amb elegància. No tenen cap sentiment de pietat, de generositat; senten una adoració vil pel diner; s'omplen la boca amb això de la lliure Amèrica i tindrien esclaus...

RUTH.—Ja en tenen. Som nosaltres, tots els que sofrim i no tenim bona roba i automòbil.

D3VID.—I amb quin odi ens miren! Si poguessin ens exterminarien. Però, com que són pràctics, un cop ens haguessin mort, ens deurien vendre a una fàbrica d'embutits de Xicago...

RONALD.—Creu-me, decideix-te... ¡ Pensa que si tot va bé, com ha d'anar, és la riquesa !

LEW.—I si va malament? I si ens agafen?

RONALD.—Si ens agafen també solucionem el problema : al penal ens mantindran uns quats anys.

HOKUSAI.—I l'estàtua de la Llibertat, doncs?

JIMMY.—L'estàtua de la llibertat no s'ha fet per la gent de color. (*Mickey s'apropa a la taula de David en el moment just que Ruth se n'aixeca.*)

MICKEY.—Per mi no fugis.

RUTH.—Si no és per tu... I creu que de bona gana em quedaria : al carrer hi fa fred... Però la vida... (*Surt pel fons, abrigant-se.*)

JIMMY.—Aquesta porta ! Que ens glaçarem !

MICKEY (*Amb compassiu menyspreu*).—La vida !... Quina imaginació tenen les dones !... Mira que d'això dir-ne vida ! (*Amb una breu tranzició, i asseient-se.*) Com va, David?

DAVID.—Com voleu que vagi, Mickey? Com sempre.

MICKEY.—Sembla que hi heu arrelat a Nova York, sembla que heu oblidat les vostres muntanyes.

DAVID.—Les meves muntanyes no les oblidaré mai. Són elles les que m'ajuden a viure en aquesta ciutat de cases tan altes i gent tan baixa.

MICKEY.—Tan baixa i miserable. Però, a pesar d'això, a pesar de tot, les grans ciutats ens lliguen, ens atrauen talment com les dones.

DAVID.—Com les dones? Passo ! No vull ni oir-ne parlar.

MICKEY (*Rient*).—Tan mal us han fet?

DAVID.—A tothom ne fan prou. El que passa és que al món hi ha dues úniques races d'homes.

MICKEY.—No, David...

DAVID.—He dit dues i no em retracto : els que s'adonen del mal que ens fan les dones, i els que no se n'adonen.

HOKUSAI.—I si ens en anàvem, Jimmy? Ja és tard.

JIMMY.—Jo no tinc pressa. Però tu treballes i has de descansar. Anem-se'n. (*S'aixeca.*)

HOKUSAI (*Aixecant-se també*).—Tu també trobaràs feina.

JIMMY (*Anant amb el seu company vers el fons*).—Jo, no. Perquè no en buscaré. Ja he treballat prou. He treballat com una bèstia, que vol dir treballar com un negre.

HOKUSAI (*Pujant l'escala del fons*).—I què faràs?

JIMMY (*Sortint amb Hokusai al carrer*).—Tot, menys treballar.

DAVID.—Jack és un home de debò, coratjós i ardit com pocs. Però és també una criatura. Aquesta dona l'ha enlluernat, l'ha embruixat.

MICKEY.—Marion Wark és una dona famosa. Jo no l'he vist, perquè al teatre no hi puc anar. Però la conec de oir-ne parlar, de veure el seu retrat als periòdics.

DAVID.—Jack creu que aquest és el gran amor de la seva vida. Però jo

tinc més experiència i sé que això ens ho pensem moltes vegades... i ens equivoquem sempre. Els amors com els d'aquesta crònica del Broadway, són com les tempestes de primavera. Molts llamps i trons i vent i pedra i aigua, que sembla talment que s'hagi d'ensorrar el món... i després el cel torna a ésser ras, a serenar-se. I jo ja sé qui l'asserenarà el cel de Jack : la petita Helena Shairweather, de Nevada City. Quan tornem a allà dalt, la puresa i la innocència de la noieta, que l'estima i no li ha dit mai, li faran oblidar el dolor i la vergonya d'aquest amor d'ara.

RONALD (*A Lew*).—Anem, que en seguirem parlant. (*S'aixeca i paga.*)

LEW (*També aixecant-se*).—Home, encara m'atabalaràs amb tant parlar-ne... Mira que tenim molt mala sort.

RONALD.—Alguna vegada ens ha de venir la bona !... No et fa ràbia pensar que aquesta és la ciutat on hi han més milionaris, i que tu i jo estiguem pelats? (*Van caminant vers al fons.*)

LEW.—Que si me'n fa? Més que a tu !

RONALD (*Pujant l'escala amb el seu company*).—Doncs si això de la vella ens surt bé, que ens hi sortirà, tindrem diners, farem vida de senyors, anirem a estiuejar a Palm Beach...

LEW.—Això si no anem a estiuejar a la presó ! (*Han sortit. Myrna s'aixeca i, tímidament, s'apropa a la taula de David i Mickey.*)

MYRNA.—Jo també me n'aniré, Mickey... Veig que la gent va sortint perquè deu ésser tard, i tinc por de quedar-me sola aquí... Llavors encara fóra pitjor : Warner em treuria a cops, com un gos.

MICKEY.—Se'n guardaria prou !

MYRNA.—Gràcies pel que has fet per mi... Adéu, Mickey.

MICKEY.—Jo no he fet res, criatura ! (*Colpeja, com abans, amb el vas damunt la taula, i el Mosso li omple el vas.*) I on vas, ara?

MYRNA (*Tristament*).—No ho sé... Al carrer...

MICKEY.—Al carrer, tu ho has dit : hi fa massa fred... Té, mira... (*Li dóna una clau.*) Veste'n al meu hotel, si d'aquella barraca pudenta se'n pot dir hotel...

MYRNA.—Y tu?

MICKEY.—Pren la clau, pren-la... I no t'amoïnis : jo ja m'arreglaré.

MYRNA.—Gràcies, Mickey... Gràcies... (*Molt emocionada se'n va. Quan ja és dalt de l'escala, diu dolçament* :) Mickey ! (*Mickey es gira a mirar-la.*) No beguis més !...

DAVID.—Té raó aquesta noia. Bebeu massa, Mickey.

MICKEY.—Pobre de mi, si no bebia.

DAVID (*Una mirada d'estranyesa.*)

MICKEY.—Sentiria totes les mossegades i urpades que la vida ens clava. Ara, bebent, no les sento. L'embrutiment també pot ésser la felicitat i la salvació.

DAVID.—Però vós, segons tinc entès, éreu un home treballador, instruït...

MICKEY.—Ho era. Ara ja no sóc res. A vós encara us queda la il·lusió de tornar un dia o altre a les vostres muntanyes a refer la vida. A mi no em queda ni això.

WARNER (*Al Mosso*).—Haurem de tancar. Es llàstima gastar llum per tan poca gent.

MICKEY.—Tancaràs, quan volguem anar-nos-en. No quan tu ens treguis.

WARNER (*Molt conciliador*).—I és clar, home! ¡Si precisament volía dir això! (*En veu baixa.*) Així t'ofeguessis a l'Hudson, mala pinta, fart de vi! (*Una pausa llarga. David i Mickey fumen i beuen. Warner pregunta al Mosso.*) Torna a ploure?

MOSSO (*Escoltant un moment vers defora..*—Torna a ploure.

WARNER (*Mirant a Mickey i a David amb còmica desseperació*).—Quina nit! (*De sobte s'obre la porta i entra Jack Sherman. Vesteix el mateix trajo del quadro anterior. Porta el coll de l'americana alçat i va tot mullat. Camina com si estés ebri, té el rostre lívid, la mirada extraviada. Mickey i David s'han girat vers la porta quan aquesta s'ha obert. David, en veure a Jack, s'ha aixecat i ha corregut al seu encontre. Mickey també s'ha alçat, separant-se un xic.*)

DAVID (*Amb un gran crit d'angúnia*).—Jack! (*L'agafa gairebé en braços, el porta a la taula de primer terme, l'asseu.*) Jack!... Jack!... Soc jo, David, el teu amic de sempre! (*Li treu el barret, li eixuga el font, li fa beure un glop de gin.*) Jack!... Parla!... Parla!...

JACK (*Mirant-lo amb afany dolorós, com ressuscitant d'un món de pesombre*).—Sí... Sí, ja us sento... Ja us veig, sí... ¡Sou David, el meu amic David!...

DAVID.—Parla... encara que ja sé el que vas a dir. I com vens! Mullat, brut...

JACK.—He caminat tot el dia, no sé per on ni per quins carrers... La vida s'ha fet fosca i muda al meu entorn. (*Beu.*)

DAVID.—Parla!

JACK (*Ja en plena consciència del seu dolor*).—David... tot s'ha acabat!

DAVID.—Marion?

JACK.—Sí, ella... M'ha tret, m'ha llançat, m'ha dit que ja no em volia, que ja no m'estimava! (*De cap a la taula, trenca a plorar a grans sanglots. Entra Ruth. En veure a Jack va a llençar-se-li al damunt, però David la detura.*)

RUTH.—Jack!

DAVID.—Calla!

RUTH.—Plora?

DAVID.—¡Plora el seu amor, les seves il·lusions, la seva joventut, tot el que ha passat i no tornarà!

RAPID, CAU EL TELO

QUADRO QUART

No un reservat, però un recó en un cabaret del Broadway. Luxe fastuós i caregat. Al fons la sala, decorada d'una manera fantàstica, però amb tons clars. A primer terme, una a l'esquerra i l'altra a la dreta dues taules sumptuoses servides. Rera cada una d'aquestes taules, un paravent de laca japonesa. La llum, dissimulada a l'«escòcia» del sostre canvia de colors: blanc, vermell, blau, verd. Al fons, dalt d'una tarima, un ample paravent roig i daurat ha de donar la impressió que amaga l'orquestra: per l'esquerra d'aquest paravent surt el teclat d'un piano de mitja cua; per la dreta el jazz. Davant del jazz i el piano un negre correctament vestit de smoking. Per la part alta del paravent es veuen el màstil d'un contrabaix, la boca metàl·lica d'una trompa i, de tan en tan un trombó. A primer terme una pista lluminosa, rodona.

La taula de la dreta està desocupada. A la de l'esquerra hi han Marion Wark, Lilian Kent, Dick Ferguson, William Colman i Charles Brown. Elles, en trajo de nit. Ells, de frac. Durant tota l'escena, els llums canvien de color i, de l'un costat a l'altre, al fons, hom tirarà serpentines, nines de drap, flors: roges, blaves, blanques, grogues. Això és el que ha de donar la impressió del cabaret, de la dinàmica del cabaret. A dintre, continuament, crits i rialles. Dick Ferguson, Charles Brown i Lilian Kent, porten uns fantàstics capells de paper de colors. Damunt la taula, entre els plats, les copes i les ampolles, altres capells i flors de paper, trompetes, nines, etcètera, obsequi del cabaret a la concorrència. En alçar-se el teló hi ha donada la llum blanca. La llum blanca es canvia per la roja. I, amb els primers acords de l'orquestra—no del jazz-band—, apareixen dotze girls. Aquestes dotze girls van vestides —gairebé vestides—, de la següent manera: sabates blanques, de tissú de plata, amb un gran plomall blanc; un faldellí molt curt, de plomes blanques; els pits coberts per un cosselet molt exigu, de tissú de plata; un capell de tissú de plata, també i de forma estranya: mitra biçantina, turbant persa o povoinick rus. D'aquest capell, que té també un gran plomall blanc, en pengen uns enfilalls de vidres vermells que van creuats al pit i a l'espatlla. Guants vermells, de seda, folrats de pell blanca, un xic girats en fora. Aquestes girls ballen. Ballen al so de l'orquestra invisible que toca una melodia

d'aire pausat, però no massa passat. Amb els darrers acords de l'orquestra entren a la pista lluminosa, que s'il·lumina en blanc, i componen un grup que recorda els d'alguns bibelots de porcellana de Copenhague. La música fineix, les girls desapareixen, s'oeixen aplaudiments, la pista s'apaga i la llum torna a ésser blanca.

DICK.—Veieu? Doncs jo no em diverteixo. Paraula.

LILIAN.—Però no sé què vols, no se de què et queixes.

DICK.—Em queixo de què ens han donat una taula dolenta.

LILIAN.—Dolenta? Que es coixa? (*Un maître d'Hotel, correcte i cerimoniós, apareix en aquest moment.*)

DICK.—No, dona, no. Vull dir que aquí no ens veu ningú. I per això, per a què no ens veiessin, no valia la pena de venir.

CHARLES BROWN.—I vostè, és clar, aquí tan sol, s'hi avorreix.

DICK (*Que està un xic ebri*).—No... Però tenir una dona com aquesta i no lluir-la, vaja, trobo que no està bé. Fins ella s'hauria d'enfadar.

MARION.—De mi no te'n preocupis, que no m'enfadaré.

UN MAITRE D'HOTEL (*Apropant-se*).—Si el senyor em permet...

DICK.—Digui.

UN MAITRE D'HOTEL.—Trobo que el senyor no s'hauria de molestar.

DICK (*Grollerament*).—La seva opinió no m'interessa.

UN MAITRE D'HOTEL.—Ho deia perquè, en obsequi seu, fins hem fet venir les girls a què fessin el número davant de vostès.

DICK.—Les girls ni el seu número tampoc m'interessen.

UN MAITRE D'HOTEL.—Com el senyor vulgui.

DICK.—A una dona tan coneguda, tan famosa com Marion Wark no se li reserva una taula tan amagada com aquesta. Convé que la gent pugui veure-la i admirar-la.

UN MAITRE D'HOTEL.—Ja tenia l'honor de conèixer la senyora (*Una lleu inclinació de cap.*) Es parroquiana de la casa i, a més a més, l'he aplaudit amb entusiasme al teatre. Si el senyor vol ésser vist amb la senyora avisaré la concorrència per a què vingui a admirar-la. Estic segur que m'agrairan l'avís.

DICK.—Home! Es una bona idea!

MARION.—No, per Déu! Que no avisin a ningú!

UN MAITRE D'HOTEL (*Anant-se'n*).—Com la senyora vulgui.

WILLIAM (*A Charles en veu baixa*).—Aquest Dick! Quin poc sentit té del ridícul!

CHARLES.—Poc? Gens!

LILIAN (*A Charles*).—Es ben distingit aquest maître d'hotel. Més que molts senyors.

DICK (*A Marion*).—I tu? Per què no rius? Aquí riu tothom! Aquí s'ha de riure.

MARION.—Calla! Deixa'm estar. Has begut massa!

DICK.—No ho creguis. Tinc la boca més seca!... (*Els cambrers van i vénen, amb espais discretament mesurats, servint la taula. Dick demana a un d'ells.*) Extra-dry, una altra ampolla. (*El cambrer es retira.*) Tots fem cara d'avorrits. Es a dir, jo no em veig la meva, però també deu assemblar-se a la de vostès. Es veu que això de la vida alegre no diverteix tant com diuen.

CHARLES.—Sí, té raó, Ferguson: jo estic un xic preocupat, un xic nerviós amb l'obra nova que estem ensajant. I fins li diré una cosa... ¿Em permeten, senyors? (*Els dos homes s'aixequen i avencen fins a primer terme. Charles diu a Dick en veu baixa.*) I d'uns quants dies ençà, Marion també ha canviat.

DICK.—Oh, no en fassi cas! Les dones canvien tan sovint!

CHARLES.—La veig inquieta, neguitosa. No posa atenció en l'obra... Vostè no se n'ha adonat?

DICK (*Molt estranyat*).—No, jo no.

CHARLES (*Tornant amb Dick a la taula*).—¡Potser tot plegat són imaginacions meves!

WILLIAM (*A Lilian*).—No en facis cas. Aquesta vegada tornarem a tenir un gran èxit.

LILIAN.—Jo també ho crec així.

WILLIAM.—Soc l'empresari dels èxits! Alegri's, Marion!

LILIAN.—Ai, sí! Fas una cara!

MARION (*Intentant somriure*).—Si estic molt alegre! (*Música de jazzband, estrident i sincopada. Una parella de balladors, El jove ros i la noia vestida de blau, passen ballant, i parlant, d'esquerra a dreta, per primer terme. La llum canvia, a to amb els trajos de les noies.*)

EL JOVE ROS.—Jo voldria que sempre, en el nostre amor, hi hagués una ombra de misteri...

LA NOIA VESTIDA DE BLAU.—Això és tan difícil! Nova York és tan poc misteriosa.

EL JOVE ROS.—Ara et tinc als braços, i, ja ho veus: quan t'estimo més és quan ets lluny de mi, quan de tu sols me'n queda el record... Llavors tot me parla de tu, tot fa olor de tu: la meva roba, la meva cambra, la nit... (*Passen. Segueix la música, ara amb un ritme més viu, més encès. I, com els que acaben de desaparèixer, d'esquerra a dreta, passen El jovre bru i La noia vestida de vermell.*)

EL JOVE BRU.—El sol contacte de la teva carn m'encén la sang. Tenir-te a tu als braços és com tenir-hi una flama! Voldria no veure't més, perquè m'acabes la vida... i quan no et tinc em moro d'angúnia! (*Ella no respon més que alçant el cap i oferint-li els llavis. Ell la besa brutalment. Ja són fora. Ara la música pren un aire mesurat, fred, subratllat per la trompeta en sordina i el saxofon. I apareixen per l'esquerra*

com les altres parelles, i se'n van per la dreta, El jove calb i La noia vestida de color d'or.)

El jove calb.—La cosa és molt senzilla. Jo et dono l'automòbil, la casa, els mobles, les joies, els abrics de pell, un viatge en el meu yatch al voltant del món. Tu, a canvi de tot això, em dones el teu cos. Ja veus si demano poc... Fet?

La noia vestida de color d'or.—Tu diràs!... Fet! (*Són fora. Cal advertir que els joves han de semblar tots el mateix, malgrat les diferències físiques, com també les noies, malgrat el vestit. Fineix el jazz-band. Un moment abans s'havien aixecat Marion i Lilian. Ara tornen.*)

Lilian.—Vols dir que de la teva tristesa no en té la culpa Jack?

Marion.—No ho sé Potser sí, potser no.

Lilian.—Encara l'estimes.

Marion.—No, i això és el que em dol. Si l'estimés no m'hauria separat d'ell.

Lilian.—Doncs, què tens? Què et passa? No ets la mateixa d'abans, has canviat...

Marion.—No ho sé ben bé... Una mena de por misteriosa... Com si m'hagués de passar una desgràcia... Com si... Bé, ¿com podria explicar-t'ho a tu si no puc explicar-m'ho a mi mateixa?... (*Canviant de to bruscament.*) Anem, anem... Ja em deurà passar, Lilian... No t'amoïnis. (*S'asseuen a taula. Un mosso destapa i serveix el xampany demanat.*)

Charles (*Brindant*).—Pel nou èxit que tindrà Marion Wark!

Lilian.—Per la millor de les amigues!

Dick.—Per la dona més bonica i més elegant de Nova York!

William.—Per Marion Wark, l'actriu més famosa del Broadway! (*Beuen.*)

Marion.—Gràcies! Gràcies, senyors! (*Beu també. En aquest moment un gran avalot de veus a l'interior dreta. Hi corren el Maître d'hotel i un mosso. Tornen a entrar, a poc, seguits de Jack Sherman, David Carver i un porter, Jack va de frac. David vesteix d'estrafolària manera com sempre: la famosa levita, pantaló i camisa de color, el barret d'amples ales...*)

Un porter (*Al Maître, disculpant-se*).—Jo no els volia deixar entrar, però a crits i a cops m'ha atabalat. (*A David.*) Per a entrar aquí s'ha d'anar ben vestit. Aquí no volem gent estranya! Au, a fora!

David (*Molt tranquil i calmós*).—A fora hi aniràs tu... volant, sense motor!

Un porter.—Li dic que surti!

Maitre.—Bé, deixi-ho estar. La casa no vol escàndol ni visites de la policia. Ara ja és aquí, i aquí, en aquest recó no serà molt vist.

Lilian (*A Marion, que s'ha tornat molt pàl·lida*).—Jak! Es Jack!

Maitre (*A Jack*).—Perdoni, senyor... Però vostè ja comprèn que aquest és un cabaret de luxe.

Jack.—En efecte, però també comprenc que s'ha de tractar a tothom amb consideració. (*El porter en retirar-se, agafa el barret de David,*

que aquest havia deixat damunt d'una cadira. David, en veure-ho, s'aixeca d'un salt i recupera el barret.)

DAVID.—Ep ! Que el barret és meu ! No et distreguis !

PORTER.—L'he de portar al guardarroba.

DAVID.—Ca, home ! Deixa'l, deixa'l, que ja el guardaré jo. (*El Maître indica al Porter que es retiri. Aquest obeeix, de mala gana, dient, per David :*)

PORTER.—Això és de bosc !

JACK (*Al Maître*).—Xampany. Roederer.

MAITRE.—Molt bé, senyor. (*Es retira amb el Mosso, que tornarà a poc amb el demanat.*)

DAVID.—Ja et dic jo ! Mira que no deixar-me entrar !

JACK (*Amb un mig somriure*).—No aneu vestit de senyor, David !

DAVJD.—Ah, no? Doncs de què vaig vestit? De senyora? (*Una noia, vestida d'una manera fantàstica i a gust del director—sempre que el director tingui bon gust—, compareix davant la taula de Jack i David. David s'aixeca i la saluda amb una reverència. Després torna a asseure's molt seriós. Aquesta noia porta una panera plena de trompetes, xiulets, capells de paper. etc.*)

LA NOIA DE LES FLORS DE PAPER.—Bona nit, senyors.

DAVID (*Aixecant-se novament, i allargant la mà a la noia*).—Bona nit, senyoreta. I la família? (*La noia, estranyada, com que no sap què fer, riu. Jack dóna una estirada a la levita de David per a què segui. Aquest ho fa i pregunta a Jack en veu baixa.*) Què? Que potser no en té de família?

LA NOIA DE LES FLORS DE PAPER.—Tinguin. Per a què es diverteixin més. La casa vol alegría, alegria ! (*Deixa damunt la taula unes flors de paper, unes trompetes, uns xiulets, uns capells. Agafa un dels capells iel posa a David. Aquest se'l treu, enfadat.*)

DAVID.—Fora aquest estrenyacaps ! Mai n'he portat d'estrenyacaps !... ¡ Ja et dic jo !... Quina manera de burlar-se de la vellesa ! (*La noia de les flors de paper se'n va rient.*)

WILLIAM.—Si és el nostre amic Jack Sherman !

CHARLES.—Sí que ho és, veritat, Marion?

MARION (*Molt pàllida*).—Sí.

DICK.— (*Amb una dignitat grotesca*).—Amic de vostès, en tot cas. Meu no ho ha estat mai. Amb certa mena de gent no m'hi faig. (*William, Charles i Lilian saluden a Jack amb alguna inclinació de cap, amb algun somriure. Jack correspon d'igual manera. David, sempre molt seriós, s'aixeca i els dedica una de les seves reverències. Jack l'obliga a asseure's.*)

DAVID.—Que no fa senyor saludar?

DICK.—I aquest vell? Aquest vell idiota que l'acompanya? S'està burlant de nosaltres. (*Música a dintre. I apareixen les girls d'abans, però vestides d'altra manera : escarpins blaus, de seda ; amples calces de tul de*

seda també blava. D'aquestes calces n'arrenquen uns a manera d'elàstics, del mateix color, que es converteixen en el clàssic coll de mariner. Gorra rodona amb cintes. Ballen, es divideixen en dos grups: un a la taula de Marion, altre a la de Jack. Després tornen a juntar-se, i, amb els últims acords de l'orquestra, desapareixen.)

DAVID.—Això ja m'ha agradat més! (*Jack no respon. Està abstret, meditatiu. David segueix.*) A tu, no; ja ho veig. Aquí, on tothom s'hi ha de divertir, tu no t'hi diverteixes gaire. I jo ja sé perquè. Perquè en aquella taula del davant hi ha...

JACK.—Calleu. I bebeu. (*Beu. David ho fa també. Però el rostre se li contrau en una mueca de disgust, gairebé de fàstic.*)

DAVID.—Puah! Però que és això? Aquell lladre ens ha donat una medicina!

JACK.—No, home: és xampany.

DAVID.—Xampany? No en beuré mai més. Això és suc de rapè: fa estornudar.

LILIAN (*Aixecant-se*).—Jo vaig a saludar-lo. Jack no hi ha renyit pas amb mi.

DICK.—Quina ximple!

LILIAN (*A la taula de Jack*).—Què tal, Jack? Com va? (*S'asseu.*) Vinc a ferli un moment de companyia.

JACK.—Molt agraït (*Li serveix una copa de xampany.*)

DAVID (*Ràpid*).—No en begui, que pica i fa pessigolles... Es a dir, sí: vostè ja hi està acostumada. A mi m'agrada més el rom.

LILIAN (*Rient*).—Com va, David Carver? (*Li allarga la ma, que ell estreny, aixecant-se i amb la reverència de sempre.*)

DAVID (*Satisfet*).—Veig que no ha oblidat el meu nom.

LILIAN.—Oh, no! Ni el seu nom ni vostè. (*A Jack.*) I vostè, Jack? Ara no el veiem mai!

JACK (*Un xic pàl·lid*).—Jo?... Que vol que li digui, Lilian?... Vostè ja sap...

LILIAN.—Sí...

JACK.—Faig una altra vida... Penso tornar aviat a les meves muntanyes...

LILIAN.—A mi m'agradaria molt anar-hi!

DAVID.—Si hi va alguna vegada, no es perdi de nit al bosc. Porta males conseqüències. (*Canviant de to.*) Escolti. Qui és aquell home tan vermell? Sembla que no li fem gens de gràcia i ens mira amb molt mala cara. Potser que n'hi fes una de nova.

LILIAN.—Es el... (*La presència de Jack la conté. Rectifica.*) Es el senyor Dick Ferguson.

DAVID.—Entès: l'altre.

LILIAN.—Un home molt ric.

DAVID.—M'ho figuro. Moltes vegades ric vol dir ruc.

DICK (*Que no està gens tranquil*).—Només ens faltava això!

WILLIAM.—Jo em creia que havia retornat a Nevada.

CHARLES.—Es veu que no.

DICK.—Però què hi deu fer aquest salvatge a Nova York? (*A Marion, cada vegada menys tranquil.*) I tu, no tinguis por. Aquí hi ha un home!

LILIAN.—Pobre Jack!... S'ha quedat tan sol!... (*De sobte.*) Vols que vingui amb tu? Jo no és que t'estimi. No estimo a ningú, jo. Sóc molt dolenta... Però et veig tan sol!

DAVID.—Què dius, ara? Si vostè és dolenta, criatura, qui deu ésser bo?

JACK.—No, Lilian. Tu et mereixes un altre home.

DAVID.—La veritat és, senyoreta, que no sé perquè hem vingut.

JACK.—Hem vingut, perquè em creia ésser més fort del què sóc. Hem vingut perquè no podia passar sense veure-la, encara que fos en braços d'un altre! (*Aixecant-se, irat.*) I en quins braços innobles la trobo!

LILIAN.—Jack, per Déu!

DAVID.—Deixi'l esbravar.

DICK (*molt inquiet, aixcant-se*).—Ja és tard. Lo millor serà que ens en anem.

CHARLES (*Amb una fina rialleta*).—Té raó l'amic Dick Ferguson: lo millor serà que ens en anem. (*William, Charles i Marion, s'aixequen i s'uneixen a Dick.*)

LILIAN.—Adéu, Jack. Ja ens tornarem a veure. (*Estreta de mans, reverència de David Carver, i Lilian s'uneix als seus companys que avancen vers la dreta. Dick, abans, ha pagat la nota. Ara, Jack, que no pot contenir-se, adelanta. Està lívid d'ira, tremola. Diu, dirigint-se a Dick.*)

JACK.—Un moment. Vostè i jo hem de parlar.

DICK.—Vostè i jo no hem de parlar de res... perquè no ens entendríem. (*I avança un pas.*)

JACK (*Deturant-lo*).—A mi se m'escolta sempre! Si no de grat, per força!

DAVID (*Com si estés a les muntanyes*).—Ara! Ara va bé!... Tira-li el llaç!

LILIAN.—Jack, per Déu!

CHARLES.—Home, Jack...

WILLIAM.—Consideri que...

DICK (*Que està més mort que viu, però vol gallejar*).—Li adverteixo que Nova York no és la muntanya. A Nova York no s'hi cacen cavalls.

JACK.—No: s'hi cacen homes, i jo vinc a caçar-te a tu!

DICK.—A mi no em tutegi! (*Compareixen, alarmats, el Porter, el Maitre, uns Mossos, concorrents al cabaret. Gran aldarull.*)

VEUS DE.—Marion... Sí, Marion... Marion Wark... L'actriu... Es barallen... Baralles... Marion!...

PORTER.—Si ja m'ho pensava que hi hauria bronca.

MAITRE.—Senyors! Senyors! La casa vol tranquillitat! (*Creix la confusió. Tots van a llençar-se contra Jack, però David treu dues pistoles i apuntant-les als nou vinguts, diu irònicament.*)

DAVID.—Ja ho han sentit : la casa vol tranquil·litat ! I al que cridi li encenc la llumanera !

DICK.—Jo sóc un senyor !

JACK (*Agafant-lo per les solapes del frac i sacsejant-lo brutalment*).—Tu ? Tu, un senyor ? Perquè ? Perquè tens diners ? Els diners, damunt teu, es tornen frang. Els teus diners fan pudor de crim, de sang de probre ! (*El deixa anar.*) Té ! Té, senyor ! (*El bufeteja, el llença a terra. William i Charles corren a aixecar-lo. La gent del cabaret fa un moviment, però David la conté amb les pistoles.*)

DAVID.—Calma, senyors ! La casa vol tranquil·litat !

JACK (*Dirigint-se a Marion, que ha restat, pal·lidíssima, contemplant l'escena, sense forces per a intervenir-hi.*) I tu !... Tu !... (*Enlaira els punys closos damunt d'ella. Té el rostre lívid, terrós, gairebé morat ; els ulls injectats de sang. Un gran tremolor que va en augment s'apodera d'ell. Fins que llençant un crit inarticulat, ronc, de bèstia ferida, cau als peus de Marion.*)

RAPIDISSIM, CLOU L'ESCENA EL TELO

L'EPILEG

El teatre on es representa aquesta comèdia

Encara no s'ha alçat el teló. Pel pati de butaques avança Charles Brown, el director, fins a arribar al davant la boca de l'esnari. Crida :

CHARLES.—Mackaill ! Mackaill ! (*Davant del teló, en mànegues de camisa, apareix Mackaill, que és el director d'escena del teatre.*)

MACKAILL.—Digui, senyor Brown.

CHARLES.—Ha arribat tothom ?

MACKAILL.—Tothom menys la senyoreta Marion Wark.

CHARLES.—Ja hauria d'ésser aquí.

MACKAILL.—Sí, però no hi és. De totes maneres, com que no pot trigar, comencem sense ella.Podem passar el ball.

CHARLES.—Passem-lo... (*Va a retirar-se Mackaill, però un crit de Charles el detura.*) Ah ! L'electricista que apagui els llums de la sala ! No els necessitem per a res els llums de la sala !... I que doni la bateria ! Sense bateria no es veuen bé les cames d'aquestes noies, que em fan molta por.

MACKAILL (*Somrient*).—Les noies ?

CHARLES.—Les cames!... Avui no estic per bromes! (*Mackaill desapareix, apartant un xic el teló. Charles s'asseu en una cadira, davant l'orquestra. S'apaguen els llums de la sala. S'encén la bateria. S'aixeca el teló lentament. A l'escenari no hi ha cap decoració. Hi han, en canvi, practicables girats del revés, una barreja bigarrada de mobles, cortines, aparells elèctrics, etc. Hom veu els pisos alts dels artistes, fragmentàriament. Dividits en grups, els artistes, homes i dones, preparats per a l'assaig, però en trajo de carrer. Entre ells Lilian Kent. Alguns d'aquests artistes van ja caracteritzats: de clown, de general, de ballarina d'òpera. Assegut a primer terme dreta, William Colman, l'empressari. Anant d'un grup a l'altre, xafardejant, la senyora Dawson.*)

WILLIAM (*A Charles*).—Van a passar una altra vegada el ball?

CHARLES.—Com? (*Als artistes.*) Silenci, facin el favor! Aquí no s'hi ve a parlar. Aquestes qüestions tan importants ja les resoldran a casa! (*Els artistes callen. Charles diu a William.*) Perdoni'm, Colman. Què em deia?

WILLIAM.—Que si anaven a passar encara el ball de les noies!

CHARLES.—Sí, No està tal com jo vull que estigui.

WILLIAM.—Ja s'ha fixat que la sala és plena de gent?

CHARLES (*Amb una mirada de còmic malhumor a la sala*).—Sí, és clar. Com sempre!... Són els crítics...

WILLIAM.—Sí, que n'hi han a Nova York!

CHARLES.—...i els amics de l'autor.

WILLIAM.—I l'autor?

CHARLES.—No ha vingut. Ha tingut por dels amics. (*Uns tramoïstes arrossseguen un piano fins a primer terme, deixant, però, un bon espai entre el piano i la bateria. Després posen, amb un fil conductor, una bombeta elèctrica damunt el piano. William fa senyal a Lilian i a la senyora Dawson que s'apropin.*)

WILLIAM (*A la senyora Dawson*).—I Marion?

LA SENYORA DAWSON.—No ha volgut venir de cap de les maneres. M'ha dit que la deixés estar, que no l'amoïnés, que ja tenia temps, que ja tenia temps...

WILLIAM.—Doncs no en tenia!... Ja ho veu: estem començant l'assaig i ella encara no és aquí.

LILIAN.—De fa un quants dies que Marion no és la mateixa. Està trista, nerviosa, preocupada.

LA SENYORA DAWSON.—Té el pressentiment de què li ha de passar una gran desgràcia.

WILLIAM (*Enfadat*).—Això són manies; Quina desgràcia li ha de passar? Que no se sàpiga el paper, vet-ho aquí! I en tal cas, la desgràcia no és per ella: és per l'autor i per mi, que ens quedarem sense obra. (*Han posat el piano a primer terme esquerra, col·locat de manera que el teclat estigui cara a la dreta. Charles, des de baix, crida.*)

CHARLES.—A veure, el mestre! Què fa aquest mestre?

EL MESTRE (*Un home insignificant, que s'ha assegut al piano*).—Com? Què diu?

LILIAN.—Que què fa!

EL MESTRE.—Ah, que he de tocar! Està bé, sí. (*I ataca els primers compassos d'una obra.*)

CHARLES.—Les girls! A veure: les girls! I el mestre que deixi estar el piano!

EL MESTRE.—Què diu?

CHARLES.—Que encara no és hora!

CHARLES (*Als artistes, que parlen formant petits grups pels recons*).—I vostès facin el favor de callar! Ja parlaran al carrer, quan s'hagi acabat la representació! (*Compareixen vuit girls, que totes semblen la mateixa: esbeltes, cabells rossos, carn molt blanca. Una va amb* maillot *de bany; altres, en camisa i pantalons; altres, amb la faldilla arremangada a la cintura.*) A veure, mestre: música! Atenció, senyoretes! (*Les girls ballen un «blue» que el Mestre toca al piano i marca unes evolucions. Charles interromp el ball cridant*): No és això, senyoretes! No és això! Resulta massa fred, massa mecànic. (*Les girls es deturen. El mestre segueix tocant fins que Lilian li indica que no toqui més.*)

EL MESTRE.—Què?

LILIAN.—Que no volen més música per ara!

CHARLES (*A les girls*).—S'hi ha de donar més vida al ball, més ànima! Apa! Tornem-hi! Mestre! Música! (*El Mestre, que no el sent, el mira i calla.*) Vinga, home! Música! (*El Mestre, estranyat, el mira i, amb una ganyota, com si s'hagués empassat una nou, segueix callant.*) I a mi no em faci ganyotes! Què hi té a la boca?

EL MESTRE (*Atribulat, a Lilian*).—Què vol, ara? Què diu?

LILIAN (*Cridant*).—Que què hi té a la boca?

EL MESTRE (*Somrient*).—Ah! Goma! (*S'apropa el dit a la boca i n'estira un fil de goma de mastegar.*)

CHARLES (*Enfadat*).—Toqui, home, toqui!

WILLIAM.—A aquest home l'hauré de treure!

EL MESTRE (*A Lilian*).—Com? Què diu?... Com que el senyor Brown té el vici de parlar sempre en veu baixa, sap!...

CHARLES.—Toqui!

LILIAN.—Toqui!

EL MESTRE.—Toco! (*Torna a reprendre el ball, que segueixen les girls, ara sense interrupció fins al final. Amb els últims acords. El Mestre s'ha quedat amb les mans al teclat.*)

CHARLES (*A les girls*).—Molt bé, senyoretes. Això ha anat més bé. Lo millor serà que comencin a vestir-se per a l'assaig amb trajos i decorat. (*Les girls se'n van pel fons esquerra, saltant i rient.*) I aquest piano... (*Al Mestre.*) Què hi fa vostè al piano?

EL MESTRE.—Què diu?

LILIAN.—Que què hi fa al piano?

EL MESTRE (*Molt apurat*).—La goma...

LILIAN (*estranyada*).—Quina goma?

EL MESTRE (*Retirant els dits del piano amb una sacudida*).—La de mastegar... M'hi havia quedat enganxat! (*Tots riuen, menys William. El Mestre s'aixeca i se'n va pel fons esquerra. Charles puja a l'escenari i diu a William*):

CHARLES.—Tot anirà bé... El ball d'aquestes noies és lo que em feia més por... Ara provarem el decorat. (*A uns tramoïstes.*) Fora aquest piano! (*Els tramoïstes retiren el piano i la bombeta elèctrica.*)

WILLIAM.—I els comparses?

CHARLES.—Té raó. (*En veu alta.*) A veure! Els comparses! (*S'adelanta un grup d'homes i dones, del qual forma part Ruth Murphy, vestida amb les robes humils de sempre. Charles els fa posar en filera.*) Així... Així... (*Els examina passant i repassant davant d'ells.*) Molt bé!... Es just lo que volia... (*Dirigint-se els comparses.*) No cal sinó un lleuger maquillatge... Vostès han de representar la gent miserable del carrer, comprenen? Gent pobra i mal vestida que contemplen amb admiració i enveja com els senyors rics, els milionaris, surten d'una festa... La seva misèria ha de fer bonic, comprenen? Ha de destacar, ha de contrastar fortament amb les joies i el luxe de les senyores... Entès?

VEUS DELE COMPARSES.—Molt bé... Sí... Entès... Ho farem així.

CHARLES.—I sobretot, discreció, sobrietat... No vulguin lluir-se massa. Poden retirar-se. (*Els comparses, Ruth entre ells, es retiren pel fons dreta. Charles fa un gest a l'actor, que és al grup dels artistes, i li diu*): Apropi's, faci'm el favor. (*L'actor obeeix i ve fins a primer terme, on és Charles. L'actor és un home menut, gris, insignificant.*)

L'ACTOR.—Mani'm.

CHARLES.—Suposo que se sap el paper.

L'ACTOR (*Amb una punta d'amargor*).—No és pas difícil, ni costa d'estudiar.

CHARLES.—Ja sé, ja sé que vostè és un gran actor i hauria de fer el protagonista... Però com que el protagonista no el poden fer dos alhora... A més a més, que per a un gran actor no n'hi han de papers curts...

L'ACTOR (*Pel qui això no és un consol*).—Naturalment!

CHARLES.—Vostè ha de sortir i barrejar-se amb el grup de miserables, de gent espellifada... Ha de procurar fingir que vol passar desapercebut, però la seva figura ha de destacar-se damunt la misèria de la gent del carrer. Abrig de pells, frac, berret de copa, guants blancs, una màscara negra... Ha de portar sempre la mà dreta a la butxaca, ha de mirar amb recel al seu entorn... Quan la senyoreta Marion Wark baixa l'escala, vostè treu la mà, armada d'un revòlver... Entès?

L'ACTOR.—Entès.

CHARLES.—Molt bé. Vagi a vestir-se. (*L'actor surt. Charles crida*) : Maquinària ! Monteu el decorat ! (*Compareixen els tramoistes, que comencen a muntar el decorat. En aquest moment, per la dreta, entra Marion. Abrig de pells, trajo de carrer. Està molt pàl·lida. Cara de sofriment. De tant en tant, mira al seu entorn amb recel i amb por.*)

LILIAN (*En veure-la, corrent al seu encontre, i duent-la on son William i Charles*).—Ja és aquí ! Ja és aquí !

WILLIAM.—Quina manera de retrassar-se, Marion !

MARION.—Ja ho sé... Perdonin-me.

LA SENYORA DAWSON.—Ens ha fet passar una angúnia !

MARION (*En veu baixa*).—Més en passo jo !

CHARLES.—Però, vaja, tot s'ha salvat ! Ja la tenim aquí !

WILLIAM (*Advertint el posat abatut de Marion*).—Què li passa, Marion ? La veig tota pàl·lida, desmillorada...

MARION (*Volent somriure*).—No, no és res ! Un xic nerviosa.

WILLIAM.—Per Déu, Marion ! Pensi que tenim molta confiança en l'obra nova i que vostè en porta el pes ! I pensi que l'obra nova costa un grapat de dòlars !...

MARION.—No tingui por. Colman, no tingui por.

CHARLES.—I és clar, home ! Por, mai ! Tenim la millor actriu del Broadway ! (*A Marion.*) Apa, Marion, a vestir-se. A vestir-se... i a triomfar ! (*Marion somriu feblement i se'n va per l'esquerra acompanyada de Lilian i la senyora Dawson.*)

LILIAN.—Té raó William... Estàs pàl·lida, desmillorada. Sembles una malalta... Què tens, Marion ?

MARION.—Tinc una pena estranya i misteriosa : la de pensar en el mal que he fet... I tinc la seguretat de què m'ha de passar una gran desgràcia, merescuda perquè em sento culpable...

LILIAN.—No, Marion ! No diguis això ! (*Han sortit les tres dones. Els tramoistes han muntat el següent decorat, a tot fons : un carrer, de nit, en una gran ciutat. Al fons la façana de la casa de l'home ric. De la casa de l'home ric se'n veuen la porta, de vidres, i molt alta, i dues finestres. Aquesta porta, aquestes finestres, deixen veure l'interior del hall, il·luminat profusament. Per a què aquest interior resulti més lluminós, pot ésser pintat amb ràdmium. Per la porta es veu una gran escalinata de marbre rosa, amb columnes d'un vague estil jònic. Aquesta escala està encatifada magníficament i a cada tram hi ha dos criats amb calça curta i perruca empolvada. Cada finestra deixa veure un enorme arbre de Noel, ple de llums i joguines. El hall està il·luminat per tres grans aranyes de cristalleria veneciana. L'interior de la casa ha de donar la impressió d'un luxe insolent i ric. Quan ja està muntat el decorat, crida Charles Brown :*

CHARLES.—Bé, molt bé... Fora tothom d'escena !... (*Es retiren els tramoïs-*

tes i alguns còmics que els tramoistes no havien pogut fer marxar.) Electricista!... Electricista!

LA VEU DE L'ELECTRICISTA (*A dins*).—Digui, senyor Brown.

CHARLES.—L'escena a les fosques! (*L'escenari queda completament a les fosques.*) Il·lumini els arbres de Noel! (*Els arbres de Noel s'omplen de llumetes blaves, verdes, vermelles, morades.*) Molt bé!... Les aranyes! (*S'necenen, en blanc, les aranyes del hall.*) Ara, a l'interior de la casa, dongui el groc! (*L'interior del fons s'illumina en una vaga tonalitat grogosa.*) Més fort aquest groc! (*S'accentua el to grogós.*) Més!

LA VEU DE L'ELECTRICISTA (*A dins*).—No pot ésser més fort.

CHARLES.—Dongui un mig to de vermelll. Ara, tal com està, la llum blanca no ressalta prou! (*La tonalitat del fons passa del groc al taronja.*) Així! Molt bé... Ara, a la bateria, el blau. (*S'encén, com indica Charles, la bateria en blau.*) Això mateix!... (*Girant-se a William.*) Li sembla bé?

WILLIAM (*Aixecant-se i retirant la cadira*).—Sí.

CHARLES.—Perfectament. (*Cridant.*) Maquinària! Maquinària!... Teló! (*Cau el teló. Durant tot aquest espai de temps, han anat arribant els músics, han ocupat els seus llocs a l'orquestra, han desenfundat els seus instruments, els han afinat, etc., etc. Ara sonen timbres i veus a l'interior de l'escenari. Charles crida rera el teló.*) Les girls!... Els comparses!... Preparats! (*Sona el timbre avisant l'orquestra, i l'orquestra ataca un fox molt melòdic. El timbre del teló, i s'alça el teló. L'escena està tal com l'ha deixat preparada Charles. Sonen a dintre unes rialles, i, al so de la música, entren les vuit girls per l'esquerra, perseguint al vell Noel. Les vuit girls han esdevingut vuit boys gentils: una gran gorra, a lo Jackie Coogan; uns pantalons esfilagarçats; foradats; una camisa escollada i amb les mànegues curtes fins el colze. Evolucionan al compàs de la música i criden, responent cada crit a un acord de l'orquestra.*)

LES GIRLS.—Joguines! Joguines! Joguines!

EL VELL NOEL (*Que porta la cistella buida*).—No n'hi han, no me'n queden. No n'hi hauran per vosaltres. Els nens rics me les han pres. Per vosaltres, que sou pobres, no hi ha res! (*I fuig, perseguit per les girls, que evolucionen al compàs de la música, per la dreta. Mentrestant, per dreta i esquerra, han entrat grups de miserables. Hom no els veu, de prompte, perquè el vent fa voleiar la neu—la que cau i la que hi ha al carrer—, donant a l'escenari un aspecte fantàstic. Cessa el vent i les figures dels miserables—entre els quals, a la dreta, hi ha Ruth Murphy—, es retallen damut la porta i les finestres illuminades de la casa del ric. La música segueix, molt piano, el motiu d'abans. Els miserables contemplen les llums i el luxe de la casa del ric amb enveja i pena. Ara l'orquestra enllaça el motiu d'abans amb el d'una marxa de ritme lent i elegant. Els criats de l'escala es corben en una profunda reverència. Dos d'ells obren la porta de bat a bat. Hom veu, entre*

els comparses, l'Actor. De frac, copalta, abrig de pells, guants blancs. El rostre, cobert per una màscara negra. Discreta mímica d'escena procurant no ésser vist, però fent ressaltar molt la figura. Dalt de l'escala apareix Marion Wark, vestida sumptuosament: trajo de nit de tissú de plata, una gran capa d'armini. Al cap, un joiell de brillants. Baixa lentament l'escala al compàs de l'orquestra. Entre els comparses apareix Jack Sherman. Lívid, descompost, no heu esment que rera ell ha entrat David Carver. Ruth els ha vist a tots dos i es posa rera Jack. Marion ha arribat a la porta. Mira al seu entorn, amb por, amb angúnia. Després, resolta, avança un pas. Jack, des del grup dels comparses, dispara el seu revòlver contra Marion. Marion, cau. Un moment.)

MARION.—Jack!... Et perdono... Jack! (*En oir aquestes paraules, que no són de la comèdia, hi ha un gran pasme. Ruth arrenca la pistola de mans de Jack. Tothom corre a Marion, tothom crida. Les llums del teatre s'encenen. La música cessa. L'apuntador salta de la conxa. L'actor es mira, ple d'estranyesa, la pistola de guardarroba que té als dits. Entren maquinistes, actors, Charles, William.*)

VEUS DE.—Marion!... Marion!... Però què ha estat això!... No pot ésser! Marion!... Es morta!... Morta!...

JACK (*Defallint, a David*).—Ara sí que l'he mort!

DAVID (*Emparant-lo en els seus braços, tapant-li la boca*).—Calla, que et perds!

RUTH (*Lívida, avançant i empunyant el revòlver*).—He estat jo! He estat jo!

JACK (*Reaccionant*).—Es Ruth!... Què diu?...

DAVID (*Tapant-li la boca*).—Calla!... Calla!

RUTH.—Jo! Jo l'he mort! (*Uns es llencen contra Ruth, altres s'agenollen davant de Marion.*)

DAVID (*A Jack, que plora abraçat al seu vell amic*).—Aquesta!... Aquesta sí que t'estimava!

WILLIAM (*A crits*).—El teló! El teló! El teló avall!

CAU RAPID EL TELÓ

Molt aviat!

sortirá en el 2.on volum de la "Col·lecció Balagué"
la famosa obra de

LLUIS CAPDEVILA

Memories d'un llit de Matrimoni

(Edició definiva)

*

En preparació :
La Dona dels Ulls que Parlaven
per ROSA-MARIA ARQUIMBAU
3.er volum de la "Col·lecció Balagué"

S'está exhaurint la 2.na edició de

La Rossa de Mal Pel

l'interessantíssima novel·la barcelonina de
J O S E P M A R I A F R A N C E S